

Aastaraamat 2002

Peadirektori pöördumine

Hea lugeja,

aastal 2002 jõudis Sideamet oma arengus järgmisesse faasi. 1. jaanuarist alustasime Riigikogu poolt 2001. aasta suvel vastu võetud ja määrustega täiendatud "Postiseaduse" jõustamist. Kuna tegemist on oma olemuselt telekommunikatsioonist oluliselt erineva valdkonnaga, tuli meil alustada täiesti tühjalt kohalt, luues ja komplekteerides selleks uue osakonna. Üks aasta ei ole kindlasti olnud piisav postsideturu korrastamiseks ja selle seaduse jõustamiseks, siiski saavutasime selle aasta jooksul vajaliku kompetentsi - regulaatorile kohaselt suutsime luua ülevaate turust ning turuosaliste omavahelistest ja tarbijasuhetest.

Lisaks postside valdkonnale tegutseme jätkuvalt telekommunikatsioonituru regulatsiooni, kaabelvõrkude, raadiosage-

duste ja telefoninumbrite halduse ning terminaliseadmete valdkondades.

Telekommunikatsiooni valdkonnas, kus turg on avatud ja turusuhted 2002. aastal stabiliseerunud, suunasime oma tegevuse konkurentsiolukorra parandamisele, alustades võrkude sidumistingimuste alase regulatsiooni kaasajastamist. Augustis langetas Riigikohus lõpliku otsuse Sideameti poolt 2000. aasta lõpus telekommunikatsioonituru avamiseks tehtud ja AS-i Eesti Telefon poolt vaidlustatud ettekirjutuste kohta. Riigikohtu otsus kinnitas Sideameti tegevuse õigsust.

Võib öelda, et oleme saavutanud Euroopa õigusruumile sobiva ja kompetentse telekommunikatsiooni- ja postsideturu regulaatori staatuse, mida näitab fakt, et meid kutsuti 2002. aastal Euroopa riikide tele-

Peadirektori pöördumine

kommunikatsiooni valdkonna Sõltumatute Regulaatorite Grupi liikmeks. Kiired muutused ettevõtjate tegevuses, eriti aga Eesti ühinemine Euroopa Liiduga, nõuavad üha rohkem oskust teha õigeid valikuid ning langetada õigeid otsuseid.

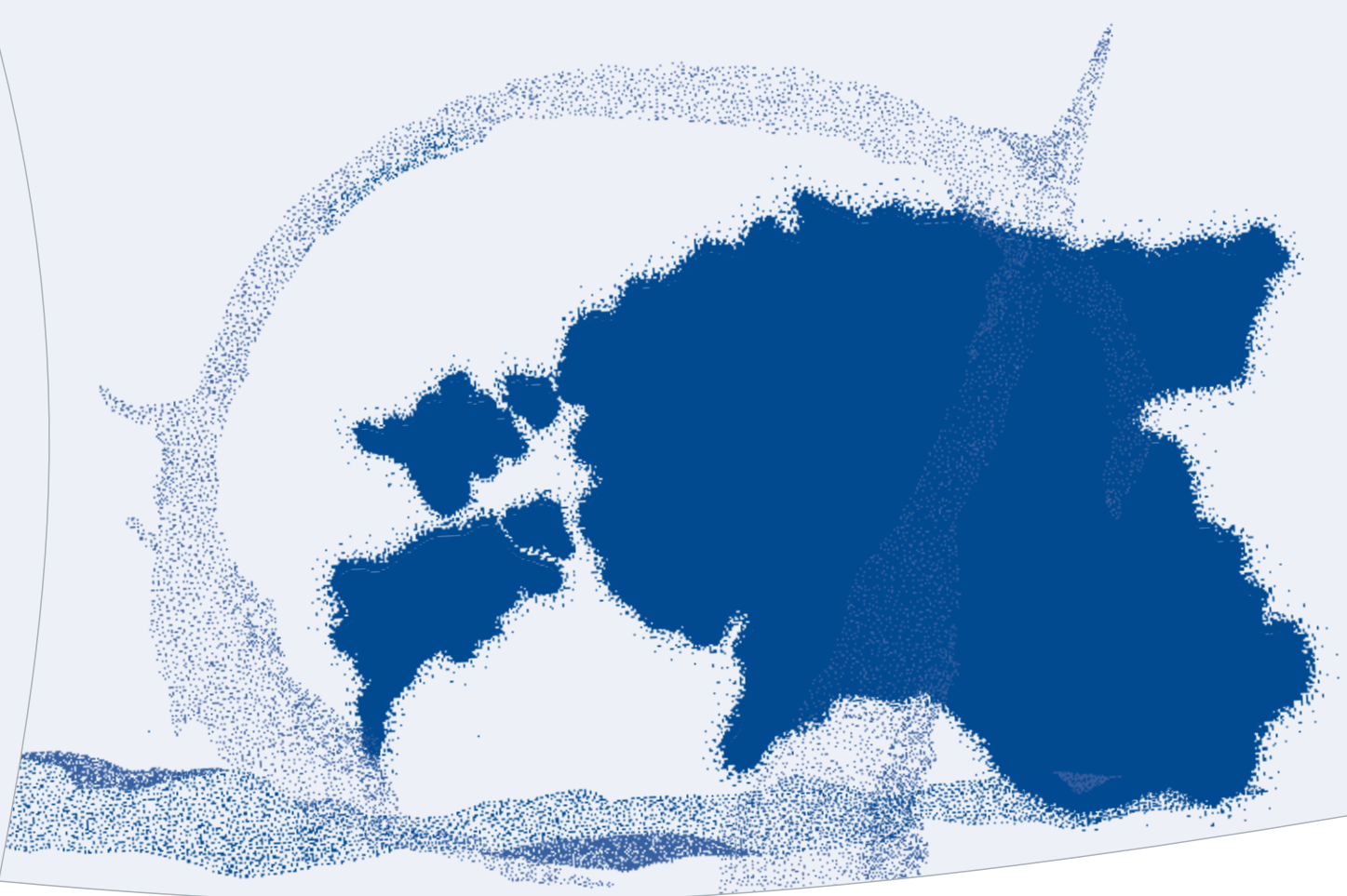
Sideameti töökorralduse muutis efektiivsemaks planeerimismudeli PDCA (*plan - do - control, study - act*) rakendamine organisatsiooni juhtimisel. Läbi eesmärgipõhise tööplaani teab iga Sideameti ametnik sihti, mille saavutamiseks tema oma tööga panuse annab. Sideameti töötajaskond on aastate jooksul kinnistunud, paigale on jäänud vajalike isiksuseomaduste ja piisava kompetentsiga töötajad, ning oma kindlat kaju on hakanud võtma organisatsioonisesed traditsioonid.

Loodan, et Te leiate siit palju kasulikku teavet Eesti telekommunikatsiooni- ja postside turul ning Sideametis toimuva kohta.

A handwritten signature in blue ink, which appears to be 'Jõema', written over a blue dashed line that curves from the left towards the right.

Jüri Jõema,
peadirektor

Sideameti tutvustus

Sideamet on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas tegutsev telekommunikatsiooni- ja postside turu sõltumatu regulaator, kelle ülesanded tulenevad "Telekommunikatsiooni-", "Kaabellevi-", "Ringhäälingu-", "Posti-" ja "Digitaalallkirja seadusest". Sideameti klientideks on telekommunikatsiooni, kaabellevi, postside ja digitaalallkirja valdkondade ettevõtjad, kes on kohustatud täitma nimetatud seadustes sätestatud nõudeid.

Eesmärk

Sideameti strateegiliseks eesmärgiks on olla rahvusvahelistele nõuetele vastav, Eesti telekommunikatsiooni- ja postside turul efektiivselt toimiv, tunnustatud, kompetentne ja usaldusväärne regulaator, kes vastab nende valdkondade ettevõtjate ootustele, tagades turul osalejatele kindlustunde asjatundliku nõu ja abi

saamisel, ning on suuteline ette nägema ja lahendada konflikte ja probleeme.

Missioon

Sideameti missiooniks on ettevõtluse edendamine ja konkurentsi soodustamine telekommunikatsiooni, kaabellevi ja postside valdkonnas, nende teenuste kvaliteedi ja tarbijate kaitse tagamine ning telekommunikatsiooni valdkonna tehniliselt piiratud ressursside (raadiosageduste ja numeratsiooni) otstarbekas kasutamine.

Visioon

Sideameti tegevus ja töökorraldus on tulemustele orienteeritud; ameti otsustamisprotsess on läbipaistev, klientidele arusaadav ja õigeaegselt muudetav, lähtudes seadusandluse ja turusituatsiooni muutustest. Side-

amet teeb aktiivset koostööd teiste riiklike asutustega, telekommunikatsiooni, kaabellevi ja postside valdkondade ettevõtjate ja rahvusvaheliste organisatsioonidega olles saavutanud ettevõtjate, tarbijate ja rahvusvaheliste institutsioonide rahulolu.

Koostööpartnerid

Sideamet tegi 2002. aastal koostööd paljude Eesti institutsioonidega. Konkurentsi tingimuste tagamisel ja tarbijate huvide kaitsmisel tehti koostööd Konkurentsi- ja Tarbijakaitseametiga. Siseriiklike jõustruktuuridega ja Tolliametiga arutas Sideamet raadioside tagamise küsimusi erinevate teenistuste jaoks.

Regulaatori funktsiooni täitmisel on vajalik Sideameti ning operaatorite ja teenuseosutajate vaheline koostöö, mis toimus Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooniettevõtjate Liidu (edaspidi ITL) vahendusel. Sideameti ja ITL-i esindajad kohtusid regulaarselt kord kuus nn ümarlaua koosolekutel, kus käsitleti regulatsiooni muutmise ettevalmistamise ja rakendamisega seotud küsimusi.

Lisaks koostöö jätkamisele Eesti organisatsioonidega muutus 2002. aastal senisest oluliselt tihedamaks ka Sideameti välissuhtlus. Sideameti pädevus välissuhtlemise alal tuleb nii "Välissuhtlemiseadusest" kui ka "Telekommunikatsiooniseadusest" ja "Postiseadusest". Rahvusvaheliste organisatsioonide töös osaledes oli Sideameti ülesanne esindada ja kaitsta seal Eesti huve ja seisukohti telekommunikatsiooni ning postside valdkonda puudutavates küsimustes.

Rahvusvahelise koostöö alal oli 2002. aasta Sideameti jaoks väga olulise tähtsusega, kuna Sideamet kutsuti alates 2003. aastast osalema Euroopa Sõltumatute Regulaatorite Ühenduse (*Independent Regulators Group*,

IRG), Euroopa Regulaatorite Grupi (*European Regulators Group*, ERG) ja Raadiospektripoliitika Grupi (*Radio Spectrum Policy Group*, RSPG) töös.

2002. aastal oli olulisel kohal koostöö Euroopa riiklike telekommunikatsiooni valdkonna regulaatorite poolt 1997. aastal loodud Sõltumatute Regulaatorite Ühendusega (edaspidi IRG). IRG on regulaatorite mitteametlik organisatsioon, kelle eesmärgiks on kogemuste vahetamine ühist huvi pakkuvatel teemadel, näiteks sidumine, tariifid ja universaalteenus. Oma eesmärkide elluviimiseks on IRG moodustanud mitmeid töögruppe.

IRG kohtumisel osales Sideamet esimest korda 2002. aasta septembris, mil liituvate riikide esindajad andsid ülevaate nende riikide telekommunikatsiooniturul valitsevast olukorrast. Järgmisele IRG plenaaristungile, mis toimus Helsingis novembris 2002, oli Sideamet kutsutud kui Euroopa Liiduga (*European Union*, EL) liituva riigi telekommunikatsioonituru regulaator. Helsingi plenaaristungil otsustas IRG alates 1. jaanuarist 2003 võtta oma ridadesse vastu kümme uut sõltumatut regulaatorit nendest EL-i kandidaatriikidest, keda kutsutakse liituma EL-iga 2004. aasta maist: Eesti, Läti, Leedu, Tšehhi, Ungari, Poola, Malta, Küpros, Slovakkia ja Sloveenia.

Euroopa Komisjoni 2002. aasta otsusega loodud Euroopa Regulaatorite Grupi (edaspidi ERG) eesmärgiks on arendada koostööd riiklike regulaatorite vahel ja kooskõlastada nende tegevusi edendamaks siseturu arengut ja rakendamaks direktiivides sätestatud nõudeid. ERG-sse kuuluvad liikmesriikide regulaatorite juhid või nende esindajad ning grupp nõustab ja assisteerib Euroopa Komisjoni.

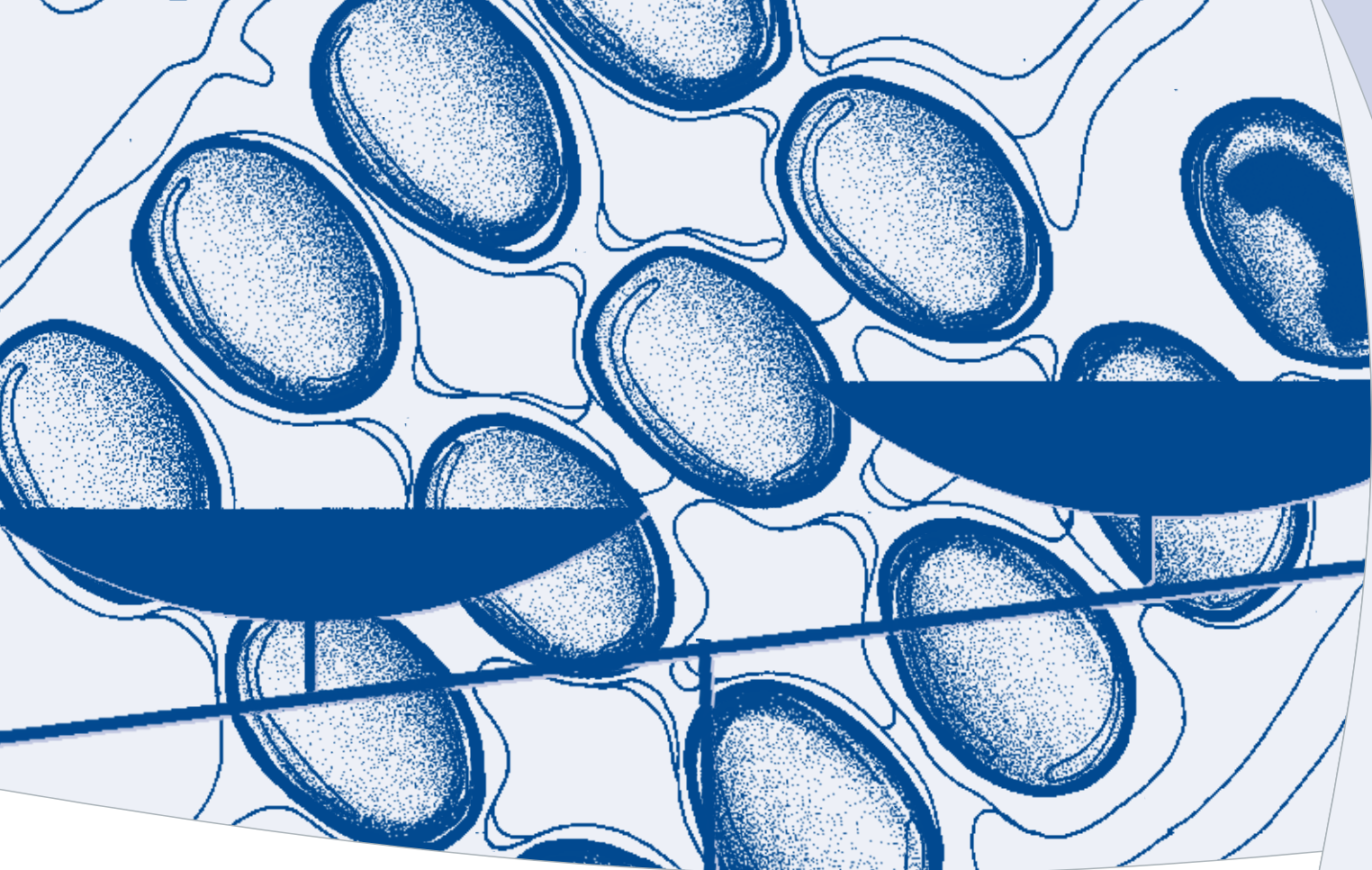
Raadiospektripoliitika Grupi (edaspidi RSPG)

peamiseks ülesandeks on anda Euroopa Komisjonile nõu raadiosagedusvahemikega seotud nõuete, poliitiliste lähenemiste koordineerimise ja tingimuste harmoneerimise osas.

Seoses Eesti Vabariigi Euroopa Liidu liikmeks astumise sooviga on aasta-aastalt tihenend Sideameti koostöö ka mitmete Euroopa Komisjoni rakenduskomiteedega, mille tegevuse eesmärgiks on tagada regulatiivsete sätete ühesugune kohaldamine kogu EL-i territooriumil. Lisaks pakub rakenduskomiteedes osalemine regulaatoritele suurepärasest võimalust kogemuste vahetamiseks ja igapäevatöös esile kerkida võivatele kitsaskoh-

tadele lahenduse leidmiseks.

Lisaks mitmete EL-i institutsioonide töös osalemisele jätkas Sideamet 2002. aastal tihedat koostööd Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu (*International Telecommunication Union, ITU*), Euroopa Telekommunikatsiooni Standardite Instituudi (*European Telecommunications Standards Institute, ETSI*), Euroopa Posti- ja Telekommunikatsiooni Administratsioonide Konverentsi (*European Conference of Postal and Telecommunications Administrations, CEPT*) ja Rahvusvahelise Postiliiduga (*Universal Postal Union, UPU*). Samuti jätkas Sideamet tööd mitmetes elektroonilise side reguleerimisega tegelevates komiteedes.

Telekommunikatsioon: konkurents

Muutused telekommunikatsiooniturul

Telekommunikatsiooniturg on Eestis üks kiiremini arenev, selle turu kogukäive 2001. aastal oli hinnanguliselt 6,5 miljardit krooni.¹

Arenenud riigile iseloomulikult oli Eesti 2002. aasta telekommunikatsioonituru areng stabiilne. Oluliste tendentsidena jätkus 2002. aastal mobiiltelefoniteenuse tarbijate arvu kiire kasv ning üldkasutatava telefoniteenuse tarbijate arvu vähenemine.

2002. aastal vähenes telekommunikatsiooniturul olulise turujõuga ettevõtjate turuosa, mis näitab, et uued ettevõtjad on turule kindlalt püsima jäämas.

Kõige suurem teenuseosutajate juurdekasv leidis aset andmesideteenuseturul, mis näitab selle sektori atraktiivsust ettevõtjatele. Oluliseks trendiks andmesideteenuse turul oli Interneti püsiühenduste tarbijate arvu kasv ning sissehelistamisteenuse tarbimise vähenemine.

Telefoniteenuse tasumäärad nii rahvusvaheliste kui ka Eesti-siseste kõnede osas jäid 2002. aastal stabiilseks, AS Eesti Telefon muutis 1. jaanuaril üksnes sidumisteenuste tasumäärasid ja telefoniteenuse kuutasu.

¹ Telekommunikatsioonituru 2002. aasta kogukäive ei olnud käesoleva aastaraamatu valmides veel teada.

Sideameti tegevused seoses konkurentsiga telekommunikatsiooniturul

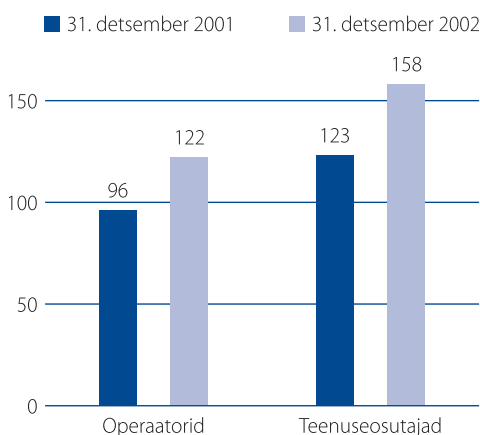
Sideameti eesmärgiks oli 2002. aastal soodsate tingimuste loomine telekommunikatsioonituru arenguks ning vaba konkurentsi soodustamine telekommunikatsiooniteenuse tarbijate kaitseks. Selle eesmärgi täitmiseks jälgis Sideamet pidevalt telekommunikatsioonituru olukorda ja seda, et ettevõtjate omavahelised ning teenuseosutajate ja tarbijate vahelised lepingud oleksid poolte suhtes tasakaalus ning vastaksid Eesti Vabariigi õigusaktides kehtestatud nõuetele.

Sideameti olulisemateks tegevusteks 2002. aastal olid olulise turujõuga ettevõtja kuluarvestussüsteemi määruste muutmise ettepanekute väljatöötamine ja mobiiltelefonile tehtavate kõnede lõpetamise tasumäärade reguleerimisega alustamine, et kaasa aidata konkurentsi soodustamisele telekommunikatsiooniturul. Samuti määras Sideamet olulise turujõuga ettevõtjad 2003. aastaks.

Eesti telekommunikatsioonisektori majanduslik analüüs

Parema ülevaate saamiseks telekommunikatsioonituru arengutest teostas Sideamet

Telekommunikatsiooniturul tegutsevad ettevõtjad

2002. aastal Eesti telekommunikatsioonisektori majanduslikke analüüse ning AS-i Eesti Telefon tegevuse majanduslikke ja statistilisi kvartaalseid analüüse.

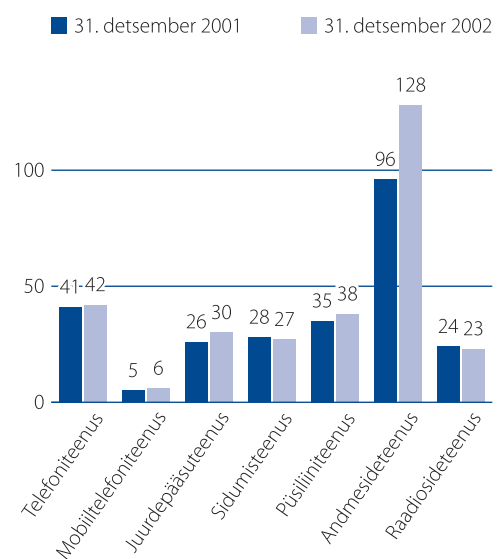
Ettevõtlus telekommunikatsiooniturul

2002. aasta 31. detsembri seisuga tegutses Eesti telekommunikatsiooniturul 123 telekommunikatsioonivõrgu operaatorit ja 158 telekommunikatsiooniteenuse osutajat. 2002. aasta jooksul lisandus telekommunikatsiooniturule 27 uut operaatorit ja 36 teenuseosutajat. Uute teenuseosutajate tulek toimus valdavalt andmesideteenuse sektoris, kuhu lisandus 32 ettevõtjat.

Sageli osutas üks ettevõtja rohkem kui ühte teenust või opereeris rohkem kui ühte võrku, seetõttu erineb erinevate sektorite lõikes välja toodud võrguoperaatorite ja teenuseosutajate arv nende ettevõtjate üldarvust.

2002. aasta lõpu seisuga oli Sideamet erinevate sektorite lõikes väljastanud tegevuslube või registreerinud tegevuse alustamise teateid ühtekokku 138: 25 telefonivõrgu, 4 mo-

Telekommunikatsiooniteenuse osutajad

biiltelefonivõrgu, 63 lülitatava lairibavõrgu, 16 püsiliinivõrgu ja 30 raadiosidevõrgu opeerimiseks.

Teenuseosutajaid oli Sideamet samal ajal erinevate sektorite lõikes registreerinud 294: 42 telefoniteenuse, 6 mobiiltelefoniteenuse, 30 juurdepääsuteenuse, 27 sidumisteenuse, 38 püsiliiniteenuse, 128 andmesideteenuse ja 23 raadiosideteenuse osutajat.

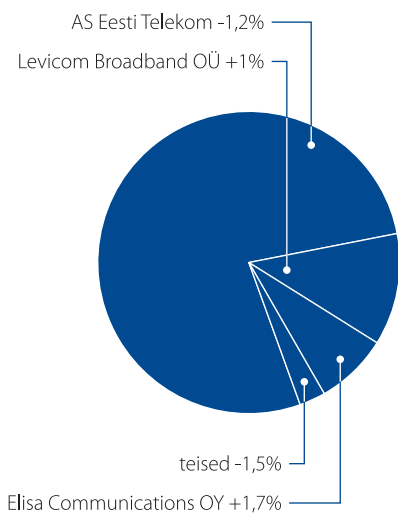
Telefoniteenuseturg

Telefoniteenuseturu peamisteks mõjutajateks aastal 2002 olid AS-i Eesti Telefon poolt kehtestatud telefoniteenuse kuutasud.

Tulenevalt telefoniteenuse kuutasu tõusust loobus 2002. aasta esimesel poolaastal osa tarbijatest telefoniteenuse lepingust AS-iga Eesti Telefon, mis rauges tempos jätkus ka aasta teises pooles.

AS-i Eesti Telefon tegevus avaldas mõju ka teiste turul tegutsevate operaatorite lepinguliste tarbijate arvule, peamiselt langes operaatorkoodi vahendusel teenuseid osutavate operaatorite teenuste tarbijate arv.

Telefonioperaatorite turuosad ja nende muutus lepinguliste tarbijate alusel 2002. aasta jooksul

Telefoniteenuse lepinguliste tarbijate koguarv langes 2001. aasta lõpu seisuga võrreldes ligi 8%.

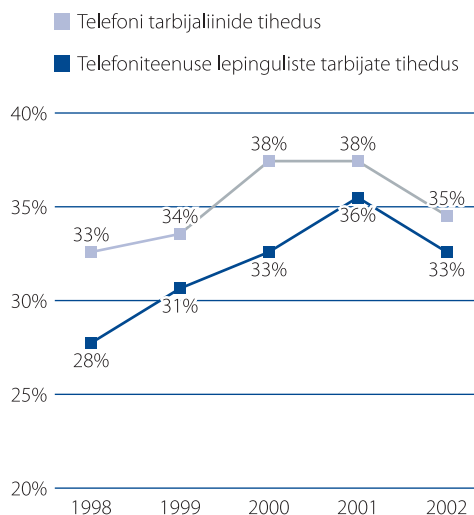
Telefoniteenuseturu operaatorite osakaalu protsentuaalne muutus lepinguliste tarbijate osas 2002. aasta jooksul näitab AS-i Eesti Telefon turuosa vähenemist, OÜ Levicom BroadBand (Tele2) turuosa püsimist ning AS-i Uninet ja teiste operaatorite turuosa kasvu.

Sarnaselt lepinguliste tarbijate arvu vähenemisega 2002. aastal langes ka telefoniteenuse kõneminutite arv ligi 7% võrra.

Vaadeldes telefoniteenuse turuosa muutust väljahelistatud kõneminutite arvu alusel, võib öelda, et AS-i Eesti Telefon turuosa langes 2002. aastal 5,6%. OÜ Levicom BroadBand ja AS-i Uninet turuosad kasvasid 2002. aastal vastavalt 2,6% ja 1,9% ning teiste telefoniteenuse operaatorite turuosa kasvas kokku 1,1%. Siinjuures tuleb mainida, et puudub seos väljahelistatud kõneminutite arvu ja telefonioperaatorite turuosa vahel.

Tarbijaliinide arv vähenes 2001. aasta lõpuga võrreldes 7%.

Tarbijaliinide ja lepinguliste tarbijate tiheduse muutus 100 elaniku kohta

Rahvusvaheliste kõnede turg

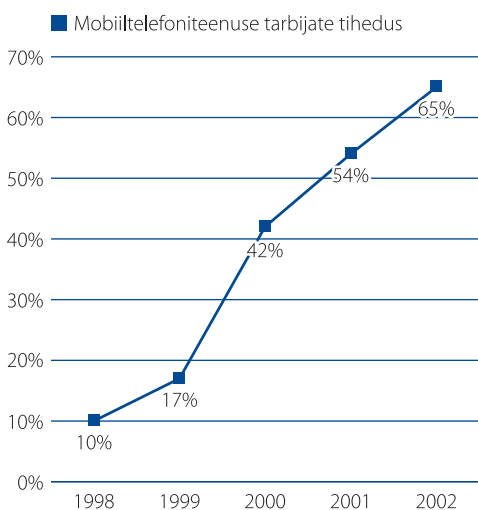
Rahvusvaheliste kõnede tasumäärad muutusid 2002. aastal stabiilsemaks, mõningatel rahvusvahelistel suundadel toimus kõneminuti tasumäärade minimaalne suurenemine ja teistel suundadel minimaalne vähenemine.

AS Eesti Telefon alustas 2001. aasta lõpus rahvusvaheliste kõnede nädalalõpu kampaaniatega, pakkudes tarbijatele võimalust helistada erinevatel nädalavahetustel erinevatesse riikidesse tunduvalt odavamalt kui tavaliselt, ja jätkas seda suunda ka 2002. aastal.

Sidumisteenuseturg

2002. aastaks sidumisteenuseturul olulise turujõuga ettevõtjaks tunnustatud AS Eesti Telefon kehtestas 1. jaanuaril uued sidumisteenuse tasumäärad, mis olid eelnevalt kooskõlastatud Sideametiga. Aasta alguses kehtestatud sidumisteenuse tasumäärad püsisid aasta vältel muutumatutena, olles umbes 8% kõrgemad 2001. aasta teisel poolel kehtinud sidumisteenuse tasumääradest.

Mobiiltelefoniteenuse tarbijate tihedus 100 elaniku kohta 1998-2002

Mobiiltelefoniteenuseturg

Mobiiltelefoniteenuse tarbijate tihedus 100 elaniku kohta kasvas 2002. aasta jooksul 65%-ni, võrreldes eelmise aasta 54%-ga. Ka mobiiltelefonivõrgus algatatud kõnede minutite arvu osas jätkus kiire kasvutendents, suurenedes aastaga üle 26%.

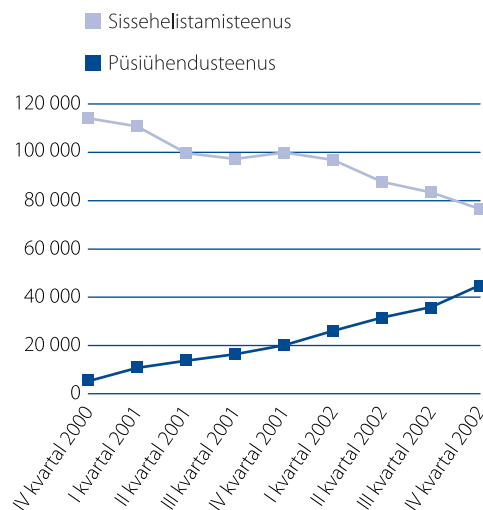
Ettemaksukaarti kasutavate tarbijate arv kasvas 2002. aastal protsentuaalselt kiiremini lepingulist tarbijate arvust, ent arvuks leidis suurem juurdekasv aset lepingulist tarbijate osas.

Andmesideteenuseturg

Andmesideteenuseturul jätkusid 2001. aasta viimases kvartalis alguse saanud trendid, mis ilmnisid sissehelistamisteenuse tarbijate vähenemises ja Interneti püsiühenduse tarbijate arvu tempokas kasvus.

Interneti püsiühenduse tarbijate arv kasvas aastaga 121%, samal ajal kui sissehelistamisteenuse tarbijate arv vähenes 23%. Sissehelistamisteenuse kõneminutite arv vähenes 2002. aastal 12%.

Püsiühendus- ja sissehelistamisteenuse areng aastatel 2000-2002

Telekommunikatsiooniturujagunemine

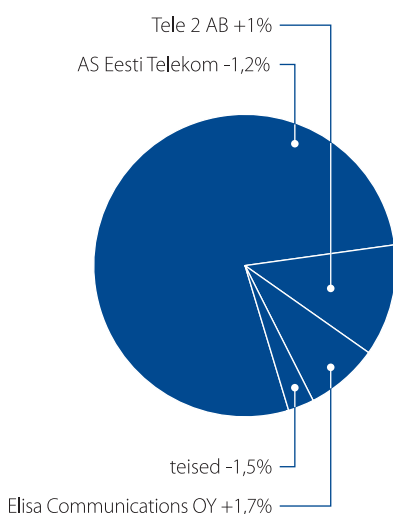
2002. aasta jooksul kasvasid nii Tele2 AB kontserni kui Elisa Communications OY kontserni turuosad. Tele2 AB kontserni kuuluvad OÜ Levicom BroadBand ja Tele2 Eesti AS. Elisa Communications OY koosseisu kuuluvad Radiolinja Eesti AS ja AS Uninet.

Algatatud kõneminutite arvu alusel oli 2002. aasta lõpuks telekommunikatsiooniturul endiselt kõige suurem AS-i Eesti Telekom (AS Eesti Telefon ja AS EMT) turuosa.

Olulise turujõuga ettevõtjad

Telekommunikatsiooniturul tunnistatakse olulise turujõuga ettevõtjaks üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu operaator või üldkasutatava telekommunikatsiooniteenuse osutaja, kelle turuosa koos ema- ja tütaretevõtjaga on vähemalt 25% kas telefoni-, püsiliini- või mobiiltelefoniteenuse turu käibest või 25% sidumisteenuse turu liikluse mahust, netokäive konkreetsel turul

Telekommunikatsiooniturujagunemine algatatud kõneminutite arvu alusel

Märkus: Joonisel on protsentuaalselt näidatud turuosa muutus 2002. aasta jooksul

ületab 10 miljoni krooni piiri ja ettevõtja ei tõenda, et sellise turuosa omamine ei ohusta vaba konkurentsi.

Olulise turujõuga ettevõtjad 2002. aastaks

Sideamet oli tunnistanud nii 2001. kui ka 2002. aastaks AS-i Eesti Telefon olulise turujõuga ettevõtjaks üldkasutatava telefoniteenuse, üldkasutatava püsiliiniteenuse ja üldkasutatava sidumisteenuse turul ning AS-i EMT üldkasutatava mobiiltelefoniteenuse turul aastaks 2002.

AS EMT vaidlustas Sideameti 2001. aasta otsuse tunnistada AS EMT 2002. aastaks olulise turujõuga ettevõtjaks mobiiltelefoniteenuse turul. AS-i EMT ja Sideameti vaheline kohutuvaidlus lõppes 11. septembril 2002, kuna AS EMT võttis tagasi oma kaebuse Sideameti vastu. Tallinna Halduskohtu otsus jõustus 21. septembril 2002.

AS-i Eesti Telefon 2002. aasta kuluarvestusmudeli kontrollimine

Sideamet kontrollis AS-i Eesti Telefon 2002. aasta kuluarvestusmudelit, et kindlaks teha, kas ettevõtja on kõrvaldanud 2001. aasta kuluarvestussüsteemi auditis ilmnunud puudused. Kontrollimine näitas, et 2001. aasta auditis ilmnunud puudused olid õigeaegselt kõrvaldatud.

Olulise turujõuga ettevõtja tasumäärad

Olulise turujõuga ettevõtja kulude arvestamisele ning tasudele on "Telekommunikatsiooniseadusega" sätestatud erinõuded. Nende nõuete täitmise kontrollimiseks tegi Sideamet 2002. aastal tasumäärade analüüse kokku 51 korral, millest põhjalikumad olid AS-i Eesti Telefon püsiliinitee-

nuse kulukomponentide analüüs, plusspaketi analüüs, püsiliiniteenuse ja ADSL-i tasu erinevuse analüüs ning võrkudevahelise telefoniteenuse tasu analüüs. Sideamet avastas mõningaid rikkumisi AS-i Eesti Telefon tasumäärade arvutuses, ettevõtja likvideeris vastuolud seadusega Sideameti poolt määratud tähtjaks.

Olulise turujõuga ettevõtjate määramine 2003. aastaks

2002 oli kolmas aasta, mil Sideamet määras olulise turujõuga ettevõtjad. 1. juuliks 2002 esitasid operaatorid Sideametile andmed olulise turujõuga ettevõtja määramiseks, et Sideamet saaks välja selgitada ettevõtjad, kelle üldkasutatava telekommunikatsiooniteenuse käibe või liikluse mahu osalusprotsent ületab 25% igal telekommunikatsiooniteenuse turul.

Sideamet analüüsis operaatorite poolt esitatud andmeid üldkasutatava telefoniteenuse-, mobiiltelefoniteenuse-, püsiliiniteenuse- ja sidumisteenuseturu lõikes.

“Telekommunikatsiooniseadusega” kehtestatud nõuete alusel ning Sideameti analüüsi põhjal selgus, et üldkasutataval telefoniteenuseturul, püsiliiniteenuseturul ja sidumisteenuseturul vastab olulise turujõuga ettevõtja tingimustele AS Eesti Telefon ning üldkasutataval mobiiltelefoniteenuseturul AS EMT ja Radiolinja Eesti AS.

3. septembril 2002 teavitas Sideamet AS-i Eesti Telefon, AS-i EMT ja Radiolinja Eesti AS-i kavatsusest tunnistada nad olulise turujõuga ettevõtjateks vastavatel telekommunikatsiooniteenuste turgudel. Samal päeval teavitas Radiolinja Eesti AS avalikkust, et tema poolt esitatud andmed ei pruugi olla võrreldavad teiste operaatorite poolt esitatud andmetega.

4. septembril 2002 saatis Sideamet järelepärimised kõigile kolmele mobiiltelefonivõrgu operaatorile mobiiltelefoniteenuse käibe täpsustamise kohta. Täpsustatud andmete põhjal viis Sideamet läbi teistkordse analüüsi mobiiltelefoniteenuseturu kohta, mille tulemusel selgus, et Radiolinja Eesti AS-i esialgselt esitatud andmed sisaldasid lisaks mobiiltelefoniteenuse käibele ka sidumisteenuse ja lisateenuste käibeid. Teistkordsel analüüsil selgus, et mobiiltelefoniteenuseturul ületas 25% käibe piiri ainult AS EMT.

6. septembril teatas Sideamet, et ei kavatsenud tunnistada Radiolinja Eesti AS-i olulise turujõuga ettevõtjaks mobiiltelefoniteenuseturul ja ühtlasi kinnitas kavatsust tunnistada 2003. aastaks olulise turujõuga ettevõtjaks üldkasutataval mobiiltelefoniteenuseturul AS EMT.

18. novembril 2002 välja antud Sideameti peadirektori käskkirjaga tunnistati Sideamet 2003. aastaks olulise turujõuga ettevõtjateks AS-i Eesti Telefon üldkasutataval telefoniteenuseturul, üldkasutataval püsiliiniteenuseturul ja üldkasutataval sidumisteenuseturul ning AS-i EMT üldkasutataval mobiiltelefoniteenuseturul. Sideamet avalikustas oma otsuse 19. novembril.

Kuluarvestust reguleerivate määruste väljatöötamine

Sideameti tururegulatsiooni osakond jätkas 2002. aastal koos Infotehnoloogia- ja Telekommunikatsiooniettevõtjate Liiduga (edaspidi ITL) üldkasutataval telekommunikatsiooniturul olulise turujõuga ettevõtja kuluarvestuse meetodikat reguleerivate määruste muutmise ettepanekute välja töötamist, et üle minna kuluarvestuse alt-üles mudelile.

Sidumisteenuste tasude kuluarvestuse alt-üles meetoodika väljatöötamine

Sideamet osales 2002. aastal aktiivselt ITL-i operaatorite töögrupis, mille eesmärgiks on välja töötada Euroopa Liidu soovitusel põhinev sidumisteenuseturul olulise turujõuga ettevõtjaks tunnistanud üldkasutatava telefonivõrgu operaatori sidumisteenuste tasude arvestamise kuludest lähtuv alt-üles meetoodika (*Forward Looking Long Run Average Incremental Cost*, FL-LRAIC bottom-up).

Uus meetoodika sunnib püsiliini- või sidumisteenuseturul olulise turujõuga ettevõtjaks tunnistanud üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu operaatorit oma tegevust efektiivsemaks muutma.

2002. aasta veebruarikuu keskel esitasid operaatorid oma projektid Eesti üldkasutatava efektiivse telefonivõrgu ülekandevõrgu ülesehituse kohta, mis pidid saama aluseks uuele sidumistasude arvestamise meetoodikale. Kuna need kontseptsioonid esindasid kahte erinevat lähenemist kommutatsioonivõrgule, ülekandeliinidele ja ülekandesüsteemidele ning andsid erinevaid tulemusi, anti nimetatud projektid üle Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile. Ministeerium korraldas projektide hindamise sõltumatu eksperdi poolt.

12. detsembril 2002 esitasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt valitud Soome telekommunikatsioonialase nõustamise ettevõtte Omnitele Ltd eksperdid oma hinnangu kahele mudelile, millest majanduslikult efektiivsem telefonivõrgu mudel võeti aluseks uue sidumistasude arvestamise meetoodika määruste väljatöötamisele.

Andersen Management International AS-i projekt

Augustis 2002 käivitus Sideametis Taani valit-

suse poolt rahastatud projekt, mille eesmärk oli nõustada Sideametit olulise turujõuga ettevõtja uue kuluarvestusmeetoodika määruste muutmise ettepanekute lõplikul viimistlemisel ja hinnata, kas meetoodika vastab Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud nõuetele. Koostöös Andersen Management International AS-i (edaspidi AMI) ekspertidega alustas Sideamet sidumisteenuste tasude arvestamise meetoodika ja uute kuluarvestusmääruste ettepanekute väljatöötamisega.

AMI aruannetes oli toodud mitmeid parandusettepanekuid, millest enamuse viis Sideamet sisse ka vastavate määruste eelnõudesse. Aruannetes järelendus, et kolme vaatlusaluse määruse eelnõude ettepanekud on üldiselt vastavuses Euroopa Liidu kohustuslikus ja mittekohustuslikus õigusloomes sätestatud põhimõtete ja nõudmistega.

AMI projekt peaks lõppema 2003. aastal.

Järelevalve

Tarbijalepingute üle järelevalve teostamine

Sideamet viis läbi Eesti kuue suurema telekommunikatsioonivõrgu operaatori ja telekommunikatsiooniteenuse osutaja ja kolme väiksema telefoniteenuse ja andmesidetee- nuse osutaja liitumislepingute analüüsi.

Menetluse käigus ilmnasid lepingutes mõningad vastuolud telekommunikatsioonialastes õigusaktides kehtestatuga. Tarbijatega sõlmitud lepingute puudused olid operaatorite lõikes suures osas samad. Esiteks koosnesid lepingud liiga paljudest erinevatest lisadest, mis raskendasid tarbijal ülevaate saamist sellest, millele ta alla kirjutab. Teiseks suuremaks puuduseks oli tarbijale kohaldatavate võlaõiguslike sanktsioonide rohkus.

Sideamet kohustas teenuseosutajaid avastatud puudused kõrvaldama, järelkontroll ja protsess jätkuvad 2003. aastal.

Ettevõtjate vaheliste vaidluste ja kaebuste lahendamine

2002. aastal menetles Sideameti tururegulatsiooni osakond 16 kaebust ja koostas seaduserikkumiste lõpetamiseks 10 ettekirjutust.

AS-i Eesti Telefon ja OÜ Eleks Telefon vaidlus

21. novembril 2001 palus AS Eesti Telefon, et Sideamet osaleks AS-i Eesti Telefon ja OÜ Eleks Telefon vahelises vaidluses, mis käis pooltevahelise lepingu sisu üle. AS Eesti Telefon pakkus OÜ-le Eleks Telefon sidumislepingut, ent OÜ Eleks Telefon ei suutnud täita sidumiseks vajalikke tingimusi. 1. oktoobril 2002 sõlmisid AS Eesti Telefon ja OÜ Eleks Telefon spetsiaalse juurdepääsulepingu ning lõpetasid õigusaktide rikkumise telekommunikatsiooniteenuse osutamisel.

OÜ ViaTel ja Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutuse vaidlus

OÜ ViaTel ja Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutuse vaidlus käis Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutusele väljastatud numeratsioonivahemiku kasutamise üle OÜ ViaTel poolt vastavalt Valitsusside asutuse võlakohustuse ülekandmise lepingule. Tarbijate huvides tuli Sideametil püüda vaidlus lahendada viisil, mis häiriks tarbijaid võimalikult vähe.

Mõlema ettevõtja tegevuse peale laekus Sideametisse tarbija kaebus, lisaks esitas OÜ ViaTel 2002. aasta jooksul kaks kaebust Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutuse tegevuse peale. OÜ ViaTel kaebused

rahuldati ja Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutusele tehti kaks ettekirjutust seaduserikkumise lõpetamiseks. Tarbija kaebuse menetlemine lõpetati kaebuse tagasivõtmise tõttu.

2002. aasta lõpuks olid osapooled võlakohustuse ülekandmise lepingu tingimuste kehtivuse vaidlustanud Tallinna Linna kohtus.

Kaebused interneti protokollil põhineva kõnesideteenuse osutamise peale

Teenuseosutajad esitasid Sideametile kolm kaebust interneti protokollil põhineva kõnesideteenuse (*Voice over Internet Protocol, VoIP*) ebaseadusliku osutamise peale.

Sideamet rahuldab ühe teenuseosutaja kaebuse ja tegi kolmele VoIP-i osutajale ettekirjutused seaduserikkumise lõpetamiseks.

Ühte kaebust ei olnud Sideametil võimalik menetlusse võtta, kuna kaebuse esitanud teenuseosutaja ei suutnud esitada fakte seaduse rikkumise kohta. Kolmandal juhul lõpetas Sideamet kaebuse menetlemise, kuna selle käigus selgus, et väidetav seaduserikkumine oli lõpetatud.

Kaebus Atlas ADSL Basic tasude peale

AS Starman Internet kaebas AS-i Eesti Telefon Atlas ADSL *Basic* tasude peale. Sideamet ei rahuldanud kaebust, kuna AS Eesti Telefon ei rikkunud "Telekommunikatsiooniseaduse" sätteid.

Tarbijate ja ettevõtjate vaheliste kaebuste lahendamine

2002. aastal laekus Sideameti tururegulat-

siooni osakonnale telekommunikatsiooniteenuse osutajate peale kuus tarbijatepoolset kaebust. Kolm neist puudutasid teenuseosutaja ja tarbija vahel sõlmitud tarbija liitumislepingu tingimusi, kaks kaebust käsitlesid andmesideteenuse osutamist tarbijale ja üks kaebus oli teenuseosutaja poolt tarbijale esitatud arvete kohta.

Neli kaebust lahendas Sideamet tarbijate kasuks ja tegi teenuseosutajatele ettekirjutused telekommunikatsioonialaste õigusaktide järgimiseks. Ühe kaebuse puhul leidis Sideamet, et teenuseosutaja ei ole oma tegevusega rikkunud "Telekommunikatsiooniseaduse" sätteid ning kaebust ei rahuldatud. Ühe kaebuse menetlemise Sideamet lõpetas, sest kaebuse esitaja võttis kaebuse tagasi.

Sideameti järelevalve osakonnale laekus 2002. aastal telekommunikatsioonivõrkude opereerimise ja telekommunikatsiooniteenuse osutamise peale 20 kaebust. Telekommunikatsioonivõrke kontrolliti 12 korral, avastati 16 õiguserikkumist ja tehti 1 ettekirjutus võrguoperaatorile.

Telekommunikatsiooniteenuse osutamist kontrollisid Sideameti järelevalve osakonna ametnikud 226 korral, avastati 7 õiguserikkumist ja koostati 1 "Haldusõiguserikkumise seadustiku" protokoll.

Järelevalve toimingud

TELEKOMMUNIKATSIOON: KONKURENTS	2001	2002
TURUREGULATSIOONI OSAKONNALE LAEKUNUD KAEBUSED	19	16
■ lahendatud kaebused	19	15
■ menetlusse mittevõetud kaebused	0	1
■ kontrollakte koostatud	26	74
■ ettekirjutusi tehtud	59	10
JÄRELEVALVE OSAKONNALE LAEKUNUD KAEBUSED	3	20
Telekommunikatsioonivõrkude opereerimise järelevalve		
■ järelepärimisi tehtud	3	7
■ kontrollimisi teostatud (sealhulgas järelkontrollimisi)	24	12
■ õiguserikkumisi avastatud	4	16
■ ettekirjutusi tehtud	3	1
■ "Haldusõiguserikkumise seadustiku" protokolle koostatud	1	0
Telekommunikatsiooniteenuse osutamise järelevalve		
■ järelepärimisi tehtud	4	18
■ kontrollimisi teostatud (sealhulgas järelkontrollimisi)	160	226
■ õiguserikkumisi avastatud	2	7
■ ettekirjutusi tehtud	0	0
■ "Haldusõiguserikkumise seadustiku" protokolle koostatud	1	1

Telekommunikatsioon: numeratsioon

Muutused numeratsiooni valdkonnas

Maailmas kujunes 2002. aasta numeratsiooni valdkonnas murranguliseks uute teenuste ja numbrite kasutuselevõtu perioodiks: erinevate riikide numeratsiooni haldavatele asutustele tähendas see kohustust senine numeratsioonikasutus üle vaadata ja vabastada ebaefektiivselt kasutatavad numeratsioonialad uutele teenustele ja tehnoloogiatele.

Seoses uute tehnoloogiate turuletulekuga kujunesid Eestis 2002. aastal olulisemaks mitmed numeratsiooni (telefoninumbrite) planeerimise ja kasutamise projektid. Samuti tegeles Sideamet eeltingimuste loomisega numbriliikuvuse võimaldamiseks.

Sideameti tegevused numeratsiooni valdkonnas

Numeratsiooni valdkonnas oli Sideameti 2002. aasta eesmärk suurendada numeratsiooni kasutamise efektiivsust, tagada numeratsiooniresursi olemasolu uute teenuste osutamiseks ning luua eeldused

numbriliikuvuse jõustamiseks.

Numeratsiooni kasutamise lubade väljastamine

Numeratsiooni efektiivsemaks kasutamiseks hakkas Sideamet 2002. aastal numeratsioonivahemike kasutamise lube väljastama 100

numbri kaupa. Varem väljastas Sideamet operaatoritele lube 1000-le järjestikusele numbrile, ent see ei taganud efektiivset numbrikasutust, kuna operaatoritel oli nende kasutatavates 1000-numbrilistes vahemikes sageli vabu 100-numbrilisi blokke.

Väljastatud load ja registreeritud toimingud

NUMERATSIOON	2001	2002
numeratsiooni kasutusloa konkurss	1	0
numeratsioonivahemiku reserveerimine	107	275
numeratsioonivahemiku kasutusluba	304	430
tunnuskoodi reserveerimine	20	82
tunnuskoodi kasutusluba	36	90
lühinumbride reserveerimine	79	135
lühinumbride kasutusluba	132	211

Eesti numeratsioonistrateegia kavand

Uue põlvkonna tehnoloogiatele piisava numeratsiooniresurssi tagamiseks alustas Sideamet ettevalmistustega numeratsioonistrateegia loomiseks. 2002. aastal valmis Eesti numeratsioonistrateegia esialgne kavand aastateks 2003-2007.

Numeratsioonistrateegia loomise eesmärk oli muuta läbipaistvamaks need seadusandlikud muudatused, mis numeratsiooni valdkonnas lähiaastatel vastuvõtmist vajavad, ning luua eeldused piiratud resurssi efektiivseks ja racionaalseks kasutamiseks, mis oleks kooskõlas ka rahvusvaheliste nõuetega.

Numeratsioonistrateegia kavandis olid välja toodud prognoositavad numeratsiooni ka-

sutamise vajadused, nende arvestuslik maht, läbiviimist vajavate muudatuste analüüs ning nende rakendamise kava kirjeldus.

Eesti numeratsiooniplaan

Sideamet töötas välja ettepanekud 16. veebruaril 2001 vastu võetud Eesti numeratsiooniplaani arendamiseks ja jõustamiseks. Numeratsiooniplaani muutmise käigus kuulas Sideamet ära ka operaatoritepoolsed seisukohad numeratsiooniplaani rakendamise tehniliste võimaluste osas. Sügisel 2002 viidi numeratsiooniplaani sisse muudatused, mis peaksid tagama vaba ressursi uutele teenustele ning võimaldama nende teenuste osutamist tarbijatele.

1. novembril 2002 jõustus uus Eesti numeratsiooniplaan, mis muudab geograafilised numbrid mittegeograafiliseks, võimaldab tihendada telefoninumbrite kasutamist ja vabastada osa numeratsiooniresurssi ebaefektiivsest kasutusest.

Numeratsiooniplaan näeb ette üleminekut mittegeograafilisele numeratsioonile, kus maakonna suunakoodid muudetakse tarbijanumbri osaks. Maakonna sees ja maakonnast välja tehtavate kõnede valimisviisi eristamine ei olnud enam põhjendatud, sest kõneminuti tasumäärad olid tarbijatele mõlema kõne puhul ühesugused. Lisaks aitab seniste maakonna suunakoodide tarbijanumbri osaks muutmine suurendada numeratsiooniresurssi, kuna uutest seitsmekohalistest tarbijanumbritest saab luua palju rohkem numbrikombinatsioone kui viie- ja kuuekohalistest.

Numbrivalimiskorra muutmine

2002. aastal algas üleminek suletud numeratsiooniplaanile, mis toob aastatel 2003-2004 kaasa muudatused telefoninumbrite valimi-

se korras. Nelja etappi jagatud numbrivalimiskorra muudatuste kättejõudmis eel tegi Sideamet edukat koostööd telefonivõrgu operaatoritega Eesti elanikkonnale suunatud teavituskampaania korraldamisel.

Üleminek uuele numbrivalimiskorrale planeeriti pikale ajaperioodile, et operaatorid oleksid valmis tehniliste muudatuste võimaldamiseks ning tarbijatel oleks võimalik uue valimiskorraga harjuda. Mitme paralleelselt kasutada lubatud numbrivalimisviisiga püüdis Sideamet tagada tarbijate võimalikult vähest häirimist ühtlustatud numeratsioonile üleminekul.

Helistajate jaoks numbrivalimiskorra muudatuste lõpptulemusena on kõik tavatelefoninumbrid alates 1. novembrist 2003 seitsmekohalised, alates 1. jaanuarist 2004 jõustub tavatelefonivõrgus numbriliikuvus ja alates 1. veebruarist 2004 kaob ära riigisisene prefiks "null".

Numbriliikuvuse ettevalmistamine

Sideameti oluliseks tegevuseks numeratsiooni valdkonnas olid ka ettevalmistused numbriliikuvuse võimaldamiseks, kuna vastavalt "Telekommunikatsiooniseadusele" peavad üldkasutatavate telefonivõrkude operaa-

torid alates 1. jaanuarist 2004 võimaldama tarbijale numbri säilitamise operaatori vahetamisel, kui tarbija on selleks soovi avaldanud. Numbriliikuvuse rakendamiseks alustas Sideamet 2002. aastal üleminekut suletud numeratsiooniplaanile ja ühesuguse valimiskorra kehtestamisele.

2002. aastal alustas Sideamet mobiiltelefoninumbri liikumise kavandamisega, mille kohaselt säilitatakse tarbijale tema soovi korral number, kui tarbija vahetab mobiiltelefonivõrgu operaatorit või mobiiltelefoniteenuse osutajat.

Sideamet analüüsis ka telefonivõrkude ja mobiiltelefonivõrkude vahelise numbri liikuvuse korraldamise vajalikkust ja otsustas, et esialgu numbri säilitamist telefonivõrkude ja mobiiltelefonivõrkude vahel ei rakendata, kuna helistajale peab jääma võimalus olla teadlik tarbitava teenuse maksumusest, mis erineb telefonivõrgust mobiiltelefonivõrku helistamisel ja vastupidi.

Numeratsiooniressurs uutele teenustele

Kolmanda põlvkonna tehnoloogiate ja teenuste turule tulemise eppohh eeldab ka numeratsiooniressursi olemasolu neile teenus-

Numbrivalimiskorra muutmine

Valimiskorra muudatuste etapid	Periood	Piirkond	Muutused
I etapp	01.02.2003 - 30.04.2003	Kogu Eestis	Valida saab pikka ja lühikest numbrit
II etapp	01.05.2003 - 31.10.2003	Põlva, Järva, Saare ja Viljandi maakonnas	Neljas maakonnas saab valida ainult pikka numbrit
III etapp	01.11.2003 - 31.01.2004	Kõikides maakondades, välja arvatud Harjumaa	Saab valida ainult pikki numbreid
IV etapp	01.02.2004 - 30.04.2004	Kõikides maakondades, telefoni- ja mobiiltelefonivõrkudes	Nulliga valimine kaob ära

tele, ning et tarbijatele saaks uusi teenuseid osutada ilma numeratsiooni muutmata.

Sideameti ülesandeks 2002. aastal oligi valiku ja konkurentsivõimet toetava numeratsiooniressursi tagamine sellistele uutele teenustele ja tehnoloogiatele nagu Euroopa telefoninumeratsiooni süsteem (*European Telephony Numbering Space, ETNS*), telefoninumbrite domeeninimedeks ülekande protokoll (*Internet Telephone Numbering System, ENUM*) ja universaalne personaalne telekommunikatsiooniteenus (*Universal Personal Telecommunication, UPT*). Sideameti analüüs näitas, et uued võrgud ja teenused vajavad minimaalselt 700 000 numbrit.

Numeratsiooniressursi tagamiseks uutele teenustele vabastas Sideamet 2002. aasta lõpus kasutusest kahekohalised numeratsioonialad 81-87 ja 89.

Euroopa telefoninumeratsiooni süsteem

Euroopa Komisjoni direktiiviga on Euroopa Liidu liikmesriikide üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude operaatorid kohustatud osutama Euroopa telefoninumeratsiooni süsteemi teenuseid (edaspidi ETNS). ETNS eksisteerib paralleelselt riikliku numeratsiooniplaaniga ja seda kasutatakse üle-Euroopalistele teenustele pakkumiseks.

Pärast liitumist Euroopa Liiduga laieneb see kohustus ka Eestis tegutsevatele telekommunikatsioonivõrkude operaatoritele. Sideamet alustas 2002. aastal Eesti telekommunikatsiooniopeaatorite küsitlemist, et välja selgitada nende valmisolek ETNS-i rakendamiseks.

Telefoninumbrite domeeninimedeks ülekande protokoll

2002. aastal uuris Sideamet telefoninumbri-

te domeeninimedeks ülekandmise protokollide rakendamise aktuaalsust Eestis.

Telefoninumbrite domeeninimedeks ülekande protokoll ENUM on interneti domeeni nimeserverite baasil loodud informatsiooniteenus, mis võimaldab kasutada telefoninumbreid erinevates võrkudes ja erinevate rakenduste poolt. Ennekoike on ENUM suunatud erinevate telekommunikatsiooniteenuste võimaldamisele internetivõrgus ning internetivõrgu ja telefoni- ja mobiiltelefoni võrkude vahel.

Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit (edaspidi ITU) ja seejärel Euroopa Telekommunikatsiooni Standardite Instituut (edaspidi ETSI) kirjeldasid telefoninumbrite kasutamist domeeninimedes ja koostasid riikidevahelised põhimõtted ENUM-i administreerimiseks. ETSI alustas mitme ENUM-i kasutamist kirjeldava materjali koostamist. Interneti tehniline tööühm (*Internet Engineering Task Force, IETF*) alustas ENUM-i tehnilise kirjelduse koostamist seoses selle tehnoloogia kasutusvaldkonna laienemisega mitmetele uutele rakendustele. ITU ja Euroopa internetivõrgu koordinatsioonikeskus (*Réseaux Internet Protocol Européennes Network Coordination Center, RIPE NCC*) leppisid kokku ENUM-i domeeninimede väljastamise korras.

Paljud riigid nagu USA, Austraalia, Suurbritannia, Rootsi ja Austria alustasid ENUM-i rakendamise ettevalmistamist ja katsetasid selle rakendamiseks erinevaid tehnilisi ja äriilisi mudeleid. 2002. aasta lõpuks oli ENUM-i domeen registreeritud 16 riigis. Huvi selle tehnoloogia rakendamise vastu hakkasid 2002. aastal tundma ka Eesti telekommunikatsiooniteenuse osutajad.

ENUM-i võimaluste uurimiseks jälgis Sideamet teiste Euroopa riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide seisukohti, hinnanguid

ja kogemusi selle tehnoloogia kasutuselevõtmisel. Sideamet leidis, et ENUM-i kasutuselevõtmine on võimalik.

Universaalne personaalne telekommunikatsiooniteenus

2002. aastal analüüsis Sideamet universaalse personaalse telekommunikatsiooniteenuse (edaspidi UPT) ja vastava numbri olemust ning nende rakendamisele vastavaid nõudeid.

UPT võimaldab telekommunikatsiooniteenuste kasutajate personaalset mobiilsust. See tähendab, et mistahes telekommunikatsiooniteenuseid saab tarbida selleks erinevaid terminale rakendades, vajalik on ainult personaalselt identifitseeritava UPT numbri olemasolu.

UPT number annab võimaluse tarbida ette tellitud teenuseid, algatada ja vastu võtta

kõnesid isiklikul UPT numbril mistahes tava- või mobiilterminalilt sõltumata sellest, milline on kasutaja geograafiline asukoht teenuste tarbimise hetkel.

Sideamet jätkab UPT analüüsi ka 2003. aastal.

Järelevalve

Sideametile laekus telefoninumbrite kasutamise kohta 5 kaebust, millest 4 kontrollimisel avastati õigusrikkumised ja koostati ettekirjutused.

NUMERATSIOON	2001	2002
Numeratsiooni kasutamise kontroll	2	5
■ järelepärimisi tehtud	0	0
■ kontrollimisi teostatud	1	4
■ õiguserikkumisi avastatud	2	4
■ ettekirjutusi tehtud	2	4

Telekommunikatsioon: raadioside

Muutused raadioside valdkonnas

Raadioside on läbi aegade olnud üheks telekommunikatsiooni tähtsaks osaks, seda tänu raadiolainete omadusele levida suurte kauguste taha. Sellel heal omadusel on aga ka omad varjuküljed, nimelt levivad raadiolained ka üle riigipiiride ja võivad tekitada häireid teistele kasutajatele.

Ülemaailmselt tegeleb raadioside valdkonnaga Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu (edaspidi ITU) raadioside sektor. Euroopas on loodud Euroopa Posti- ja Telekommunikatsiooni Administratsioonide Konverentsi (edaspidi CEPT) juurde Euroopa Elektroonilise Side Komitee (*Electronic Communications Committee, ECC*). Kõikides riikides on olemas raadiosageduste kasutamist korraldavad institutsioonid, Eestis on selleks Sideamet.

Raadiosageduste kasutamise alusdokumentideks on ITU põhikirja ja konventsiooni täiendavad raadioeeskirjad, mille alusel on välja töötatud Euroopa raadiosageduste plaan aastaks 2008 ja nende nõudeid arvestades ka Eesti raadiosageduste plaan.

Kuna raadiosageduste kasutamine on maailmas väga laialdane, alates traadita telefonidest ja auto kesklukkudest kuni kosmosesüsteemideni, ja tehnoloogia areng on väga kiire, peab rahvusvaheline regulatsioon tagama raadiosidesageduste kui piiratud ressursi optimaalse jaotamise nii riikide kui ka erinevate kasutajagruppide vahel. Sellel eesmärgil korraldab ITU iga 2 kuni 4 aasta järel Ülemaailmseid Raadioside Konverentse (*World Radio Conference, WRC*), järgmine konverents toimub 9.

juunist kuni 5. juulini 2003 Genfis.

2002. aastal kogunes kolm korda Euroopa Elektroonilise Side Komitee, mille raames on loodud spetsiaalsed töögrupid.

Kõigis nendes protsessides osaleb ka Sideamet ning seisab hea selle eest, et rahvusvaheline regulatsioon oleks Eestis vajalikus ulatuses rakendatud.

Rahvusvahelise koostöö oluliseks osaks on ka Euroopa Liidus toimuvad arengud raadioside alal, Euroopa Komisjoni juurde on selleks otstarbeks loodud arvukalt töögruppe ja komisjone.

2002. aasta oli raadioside valdkonnas suhteliselt rahulik. Sideamet jätkas koordineerimislepete sõlmimist naabermaade telekommunikatsiooniadministratsioonidega. Samuti jätkus koostöö teiste telekommunikatsiooniadministratsioonidega Euroopa Elektroonilise Side Komitee raames. Oluliselt suurenes töömaht seoses Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (*North Atlantic Treaty Organization*, NATO) sagedusvajaduste kindlustamisega Eestis, vastavate sageduste leidmisel tegi Sideamet koostööd Kaitseministeeriumiga ja Kaitsejõudude Peastaabiga.

Sideameti tegevused raadioside valdkonnas

Sideameti eesmärgiks oli 2002. aastal jätkata rahvusvaheliselt kokkulepitud raadiosageduskasutuse rakendamist Eesti raadiosageduste planeerimisel, raadiosageduste kooskõlastamist naaberriikidega ja osalemist Ülemaailmse Raadioside Konverentsi ettevalmistamisel. Samuti jätkas Sideamet raadioside valdkonna lubade väljastamist ja järelevalvet raadiosageduste kasutamise üle.

Raadiosageduste planeerimine ja kasutamine

Raadiosageduste planeerimise üldpõhimõtted ja kasutamise korra määravad kindlaks Ülemaailmne Raadioside Konverents ning Euroopa Elektroonilise Side Komitee.

Kogu kasutatav sagedusspekter on raadioeeskirjadele vastavalt jaotatud erinevate teenistuste vahel nagu ringhääling, liikuv

side, kosmoseside jne. Ajalooliselt võeti esmalt kasutusele madalamad sagedused ja tehnoloogia arengu käigus on kasutusele võetud järjest kõrgemaid sagedusi. Eestis kasutatakse praegu realselt sagedusi kuni 48 GHz ja raadioeeskirjade alusel koostatud Eesti raadiosageduste plaan ulatub kuni 275 GHz-ni. Eelmisel, 2000. aastal toimunud Ülemaailmsel Raadioside Konverentsil Istanbulis määratleti raadiosagedusalad vahemikus 275-1000 GHz, mis peaksid huvi pakkuma põhiliselt spektrijoonte vaatlusega tegelevatele teadusringkondadele.

Põhiline sageduskasutus nii Eestis kui ka mujal maailmas koondub sagedusvahemikku 30 MHz kuni 3 GHz. Neid raadiosagedusi kasutatakse põhiliselt liikuvast sides, näiteks mobiiltelefonide ja suletud raadiovõrkude jaoks, FM-raadios ja televisioonis, paikes ja kosmosesides ning radarite tarbeks.

Sagedusalad 3-30 MHz (lühilaine) on kasutusel peamiselt riigikaitse eesmärgil, samuti kasutavad lühilaineid raadioring-

hääling ja raadioamatöörid ning selles vahemikus toimub ka sidepidamine suurte kauguste tagant, näiteks kaldajaamade ja laevade vahel.

Alla 3 MHz raadiosageduste kasutus on suhteliselt väike, selles sagedusalas võiks märkida vaid pikk- ja keskline raadioringhäälingut ning lähitoimeseadmeid.

Üle 3 GHz on valdavaks kasutuseks paikne side nagu raadiolingid ning kosmoseside.

Eestis on raadioringhääling peale mõne erandi koondunud 100 MHz FM sagedusalasse. Eesti territooriumil ei saa kasutada lühilaine ringhäälingusaatjaid, sest tänu leviomadustele on saade vastuvõetav saatjast alates sadade kilomeetrite kaugusel. Väga laialdase paikse side kasutamisega võrreldes on kosmoseside maajaamu Eestis vähe, sest maa pealne infrastruktuur (valguskaablid ja raadiolingid) on piisavalt tihe. Eestist väljuva side jaoks on aga küllalt palju kaableid nii maa sees kui mere põhjas.

Väljastatud load ja registreeritud tegevused

RAADIOSIDE	2001	2002
raadiosaateseadme paigaldusluba	860	561
raadiosaateseadme kasutusluba	1468	971
raadioamatööri kvalifikatsioonitunnistus HAREC*	2	0
amatöör-raadiojaama tööluba	353	44
raadiosageduste kooskõlastamine välisriikidega	31	86

*HAREC (Harmonized Amateur Radio Examination Certificate) on rahvusvaheline raadioamatööri tunnistus.

Euroopa raadiosageduste infosüsteem

2001. aastal hakkas Euroopa Raadiosidebüroo

(European Radiocommunications Office, ERO) välja töötama raadiosageduste infosüsteemi (European Frequency Information System, EFIS), mis on mõeldud kasutamiseks kõigile telekommunikatsiooniadministratsioonidele, raadioseadmete tarnijatele, tootjatele ja tavakasutajatele. EFIS-i andmebaas annab võimaluse tutvuda sagedusala 9kHz – 275 GHz kasutamisega konkreetses riigis ja võrrelda seda teiste Euroopa riikide ning Euroopa raadiosageduste plaaniga, mis on raadiospektri harmoniseeritud kasutamise alusdokument. Lisaks muudab EFIS-i andmebaas kättesaadavaks nii riiklikud kui ka rahvusvahelised raadiosageduste kasutamise reguleerimisega seotud õigusaktid. Andmebaas on kättesaadav veebiaadressil www.ero.dk.

Raadiosageduste infosüsteemi andmebaasi haldamisega tegeleb Euroopa Raadiosidebüroo, andmed sageduste kohta sisestab aga iga liikmesriik ise. Augustis 2002 alustas ka Sideamet andmete sisestamist EFIS-i andmebaasi ja 15. oktoobril liideti Eesti raadiosageduste plaan Euroopa raadiosageduste ühtsesse andmebaasi.

Sagedusressursi kasutamine kaitseotstarbeks

Novembris 2002 toimus Praha tippkohtumine, kus Eestile koos Bulgaaria, Leedu, Läti, Rumeenia, Slovakkia ja Sloveeniaga esitati kutse liitumisläbirääkimistele NATO-ga ühinemiseks. Eeldatavasti saab Eestist alates 2004. aastast NATO täieõiguslik liige. Eesti kutsumine NATO-sse tähendas töömahu suurenemist ka Sideametile, kuna sagedusressursi kasutamine kaitseotstarbeks vajas põhjalikku analüüsi ja vajadusel ka ümberplaneerimist. Esialgsed ettepanekud sagedusplaani muutmiseks töötas Kaitsejõudude Peastaabi, Kaitseministeeriumi ja Sideameti esindajate ühiskomisjon välja oktoobris 2002.

Erna retk

Sideamet osales 7.-10. augustini toimunud rahvusvahelisel luurevõistlusel Erna retk ja jälgis ürituse tegevuspiirkonnas raadioside kasutamist, et teada saada, kas osalejad võistlevad ausalt ja ei tekita häireid teistes raadiosidekanaleis.

Enne võistlust teavitas Sideamet Erna võistkondi sagedusaladest ja raadioseadmetest, mida retkel kasutada tohib. Ernal kasutatakse seadmed kontrollis Sideamet üle vahetult enne retkele asumist.

Sideameti ülesanne oli jälgida, et 30 Ernal osalevat võistkonda kasutaksid ette nähtud raadiosagedusi. Lisaks oli Sideameti ametnikel eetrimonitoringu käigus võimalik avastada ka raadiohäireid ning probleemide tekkimise korral abi osutada, mida sedapuhku küll vaja ei läinud.

Sideameti 12 töötajat käis Erna retkel raadiosidet kontrollimas kuue jälgimisseadmetega varustatud autoga. N-täht autodel tähendas, et tegemist on neutraalsete osalejatega. Sideameti monitoringugrupp kasutas raadioside jälgimiseks ka 25-meetri kõrgust teleskoopmasti.

Sideamet ei avastanud lubamatut raadioside kasutamist retkel osalejate poolt.

Koordinatsioonilepped liikuva maaside võrkude planeerimiseks piirialadel

Selleks, et kiirendada sageduskasutuse taotluste menetlemist ja vältida võimalikke raadiohäireid Eesti ja naaberriikide piirialadel, sõlmib Sideamet naaberriikide telekommunikatsiooniamministratsioonidega koordinatsioonilepped, millega lepete osapooled määravad kindlaks raadiosageduste kasuta-

mise tingimused mõlema riigi piirialadel ning samuti ka korra, kuidas koordineerimise protseduuri läbi viiakse.

5. aprillil 2002 sõlmisid Eesti ja Venemaa telekommunikatsiooniamministratsioonid koordinatsioonilepped liikuva maaside osas ning uuendasid kehtiva GSM-sagedusala kasutamise koordinatsioonileppe tingimusi.

20. juunil 2002 toimus Sideametis Soome ja Eesti telekommunikatsiooniamministratsioonide esindajate vaheline kohtumine, mille käigus sõlmiti koordinatsioonilepe sagedusala 410-430 MHz kasutamise kohta liikuva maaside ja paikse side teenistuste poolt.

Põhja-Eesti liikuva maaside operatiiv- raadiosidevõrgu planeerimine

2002. aastal viidi läbi Põhja-Eestit katva liikuva maaside operatiiv-raadiosidevõrgu ehk TETRA-võrgu (*Terrestrial Trunked Radio*) planeerimine. TETRA-võrk on esialgu mõeldud laienduseks Soome operatiiv-raadiosidevõrgule, et tõhustada Soome ja Eesti riigiasutuste (eelkõige piirivalve) vahelist koostööd Soome lahe piirkonnas ja merepääste ning ökoloogiliste katastroofide likvideerimise operatsioonide koordineerimisel.

Võrgu ehitamist finantseerib Soome riik ja opereerimist Eestis teostab Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutus. Põhja-Eestisse paigaldati viis TETRA-võrgu baasjaama, millega kaetakse Soome lahe lõunaosa ja osa Põhja-Eesti rannikust.

Liikuva maaside raadiovõrkude sagedusspektri planeerimine

Viimasel ajal on Euroopas oluliselt muutunud ametkondlikuks ja isiklikuks otstarbeks mõeldud liikuva raadioside süsteemide kasutajate vajadused. Kuna analoogsüsteemid

ei suuda rahuldada kõiki tarbijate vajadusi, valmistatakse üle minema digitaaltehnoloogiale, mis võimaldab kasutusele võtta nii kitsa- kui ka laiaribalised süsteemid. Liikva maaside raadiovõrkude sagedusspektri planeerimisega ja sellega seotud probleemidega tegeleb vastav Elektroonilise Side Komitee töögrupp – FM PT-38.

2002. aastal korraldas Sideamet Tallinnas selle töögrupi järjekordse koosoleku, kus osalesid Euroopa riikide telekommunikatsioonidministratsioonide, seadmete tootjate ning Euroopa Raadiosidebüroo esindajad. Digitaaltehnoloogiale üleminekuks hakkas töögrupp välja töötama strateegilist plaani, mille valmimine on planeeritud juba aastasse 2003.

Meresidekanalite kasutamine

18.–19. novembrini 2002 toimus Moskvas Soome, Eesti ja Venemaa telekommunikatsiooni- ning mereadministratsioonide vaheline kohtumine, kus arutati ülikõrgete sageduste 30-300 MHz koordineerimist ja ühtse laevaliikluse juhtimise ja kontrollimise süsteemi kasutamist (*Vessel Traffic System/Vessel Traffic Management and Information System*, edaspidi VTS/VTMIS). Seda süsteemi on vaja laevaliikluse ohutuse suurendamiseks, kuna Läänemere idaregioonis on suurenenud laevaliikluse aktiivsus ja meritsi veetavate kaupade maht.

Moskva kohtumine oli osavõtivate riikide jaoks väga oluline, kuna võrkude planeerimist ja osaliselt ka kasutamist oli juba alustatud, ent siiani puudus riikidevaheline kokkulepe raadiosageduste kasutamise tehniliste tingimuste kohta. VTS/VTMIS süsteemi meresidekanalid peavad töötama ilma häireteta, sest nende abil edastatakse laevadele navigeerimiseks vajalikku informatsiooni, mis on väga oluline Soome lahes toimuva laevaliik-

luse turvalisuse tagamisel.

Kolme riigi telekommunikatsioonidministratsioonide esindajad kirjutasid alla kokkuleppele, millega määrati meresidekanalite kasutamise tehnilised tingimused Eesti, Soome ja Venemaa jaoks VTS/VTMIS süsteemis.

FM-raadioringhäälingu sageduste kooskõlastamine Lätiga

3.-5. juunini 2002 külastas Sideamet Läti telekommunikatsioonidministratsiooni Riias. Kohtumise eesmärgiks oli Eesti ja Läti raadioringhäälingu sageduste planeerimisel kasutatavate andmebaaside võrdlemine. Selleks, et vältida ebatäpsetest või puudulikest andmetest tekkivaid vigu sageduste planeerimisel, peavad naaberriikide andmebaasid sisaldama ühesuguseid andmeid.

5. juunil sõlmisid Eesti ja Läti telekommunikatsioonidministratsioonid Riias lepped FM-raadioringhäälingu 100 MHz raadiosageduste koordineerimise tingimuste osas piirialadel.

Uued raadiosagedused Eesti Raadiotele

Raadioringhäälingu üleminek sagedustelt 68 – 74 MHz sagedustele 87.5 – 108 MHz algas Eestis 1991. aastal. 2002. aastal oli sagedusvahemikku 68 – 74 MHz töötama jäänud vaid kaks raadiosaatjat – Raadio 4 ja Klassikaraadio saatekeskused Valgjärvel. Lõuna- ja Kagu-Eestis takistab sagedusala 92-100 MHz raadioringhäälinguks kasutamist asjaolu, et Lätis, Cesvaine'is töötab samas sagedusalas telekanal R5.

Probleemile lahenduse leidmiseks korraldati 2002. aasta suvel Kultuuriministeriumis neli koosolekut Kultuuriministeriumi, Eesti Raadio, Sideameti ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi esindajate osalemisel.

Augustis esitas Sideamet Kultuuriministeeriumile antud probleemi lahendamiseks ettepaneku, mille kohaselt tuleks Eesti Raadio sagedused seniselt 70 MHz sagedusalalt üleviia sagedusalale 100 MHz. Ülemineku uutele sagedustele on Eesti Raadio planeerinud aastasse 2003.

Digitaalraadio lisagedused

1995. aasta juulis sõlmisid Euroopa Posti ja Telekommunikatsiooni Administratsioonide Konverentsi (edaspidi CEPT) liikmesriigid Saksamaal Wiesbadenis digitaalraadio planeerimise lepingu sagedusalades 4768 MHz, 87,5-108 MHz, 174-240 MHz ja 1452-1492 MHz.

CEPT-i liikmesriigid leppisid Wiesbadenis kokku nii sagedusalade kasutamise tingimustes ja sagedusblokkide jagamises liikmeriikide vahel kui ka digitaalraadio võrkude planeerimise ja raadiosageduste koordineerimise põhimõtetes. Vastavalt lepingule oli igale liikmesriigile ette nähtud kaks üleriigilist digitaalraadiovõrku – üks sagedusalas 174-240 MHz ja teine sagedusalas 1452-1492 MHz.

Varsti pärast digitaalraadiovõrkude planeerimist selgus paljudes liikmesriikides, et kahest ettenähtud üleriigilisest digitaalraadiovõrgust ei piisa, misjärel alustati uue lepingu väljatöötamist.

10.-18. juunini 2002 toimus Maastrichtis Euroopa Elektroonilise Side Komitee erakorraline koosolek digitaalraadio plaani väljatöötamiseks CEPT-i riikidele 1,5 GHz sagedusalas. Koosolekust võttis osa 125 delegaati 33-st CEPT-i riigist, lisaks veel Euroopa Raadiosidebüroo ja Euroopa Ringhäälingu Liidu (*European Broadcasting Union, EBU*) esindajad.

Uue plaani väljatöötamise aluseks võeti 1995.

aastal Wiesbadenis sõlmitud leping, millest eraldati sagedusala 1452-1492 MHz. 10. juunil alustasid 33 liikmesriiki läbirääkimisi selle sagedusala ümberplaneerimise ja ühe üleriigilise digitaalvõrgu lisamise üle. 18. juunil kirjutati alla uuele digitaalraadiovõrkude planeerimise lepingule, millega lisandus üks üleriigiline digitaalraadiovõrk sagedusalas 1452-1492 MHz.

Eestis on huvi digitaalraadio süsteemi vastu väike, toimunud on vaid katsesaated.

Regionaalne kokkulepe televisioonikanalite kasutamiseks

21. jaanuaril 1999 moodustati Leedus Druskininkais töörühm, mille eesmärgiks oli tagada Valgevene, Eesti, Soome, Läti, Leedu, Poola, Venemaa ja Ukraina digitaaltelevisiooni jaoks vajalik ressurs televisioonikanalitele 61-69.

Töörühma järjekordne koosolek toimus 26.-30. augustini 2002 Leedus Nidas, kus Valgevene, Eesti, Soome, Läti, Leedu, Poola, Venemaa ja Ukraina kirjutasid alla regionaalsele kokkuleppele televisioonikanalite 61-69 (790-862 MHz) kasutamise osas. Nida kohtumise tulemusena eraldati Eestile kuus digitaaltelevisiooni sageduskanalit.

Järelevalve

Sideameti põhieesmärkideks raadiosageduskasutuse järelevalve teostamisel on raadiosageduskanalite häirepuhtuse tagamine ja raadiosageduste õiguspärase kasutamise kontrollimine.

2002. aastal jätkas Sideamet raadiosageduste kasutamise järelevalvet. Protseduurilisi muutusi tõi endaga kaasa sügisel Eestis toimunud karistusseadustiku reform.

Sideametile laekus raadiosageduste ebaseadusliku kasutamise kohta 255 häireteadet ja Sideamet lahendas neist 196. Kaebuste lahendamise käigus avastas Sideamet 19 õiguserikkumist ja koostas 6 ettekirjutust. Raadiosaateseadmete kasutamist kontrollis Sideamet 184 korral, avastas nende kontrollimistega 8 õiguserikkumist ja koostas 6 ettekirjutust. Ebaseadusliku raadioside avastamiseks teostas Sideamet 75 kontrollimist ja avastas 27 õiguserikkumist, mille kohta tegi 34 järelepärimist ja koostas 7 ettekirjutust. Samuti kooskõlastas Sideamet 19 ringhäälinguloa taotlust.

Järelevalve toimingud

RAADIOSIDE	2001	2002
Raadiosaateseadmete ülevaatused	1055	1079
Raadiohäirete lahendamine		
■ järelepärimisi tehtud	91	120
■ kontrollimisi teostatud	175	270
■ õiguserikkumisi avastatud	40	19
■ ettekirjutusi tehtud	4	6
Raadiosaateseadmete kasutamise järelevalve		
■ järelepärimisi tehtud	45	35
■ kontrollimisi teostatud	70	184
■ õiguserikkumisi avastatud	11	8
■ ettekirjutusi tehtud	15	6
■ "Haldusõiguserikkumise seadustiku" protokolle koostatud	2	0
Ebaseadusliku raadioside järelevalve		
■ järelepärimisi tehtud	3	34
■ kontrollimisi teostatud	30	75
■ õiguserikkumisi avastatud	4	27
■ ettekirjutusi tehtud	0	7
RINGHÄÄLING		
■ ringhäälinguloa taotluste kooskõlastamine	15	19
■ kaabellevi ringhäälinguloa taotluste kooskõlastamine	8	0

Tehnilise järelevalve süsteem

Sideametil on raadiosageduste kasutamise üle järelevalve teostamiseks 10 paikset monitooringujaama, millest viis on mehitatud ja viis mehitamata, ning üheksa liikuvat monitooringujaama. Monitooringujaamades kontrollitakse raadiosageduste kasutamist ning lubamatu raadiosageduste kasutamise avastamisel määratakse spetsiaalsete seadmetega kindlaks häiretekitaja asukoht.

2002. aastal soetas Sideamet kolm uut liikuvat monitooringujaama koos järelevalve teostamiseks vajalike seadmetega, ümber ehitati kaks olemasolevat liikuvat monitooringujaama. Samuti jätkas Sideamet 2002. aastal paiksete monitooringujaamade loomist: tööle rakendati Narva mehitamata monitooringujaam, täiustati Tartus ja Pärnus olevaid monitooringusüsteeme ja alustati abimonitooringujaama rajamist Kohtla-Järve lähedale Edisele, seejuures püstitas Sideamet esmakordselt oma masti – seni on maste monitooringuantennide paigaldamiseks alati renditud.

Eurovisioon

25. mail toimus Eurovisiooni lauluvõistlus, kus Sideameti ülesandeks oli võimalike raadiohäirete välistamine. Pidevas koostöös Eurovisiooni lauluvõistluse peakorraldaja Eesti Televisiooniga oli Sideameti ülesanneteks raadiosageduste planeerimine, lubade väljastamine, raadioseadmete koostalitlusvõime ja häireteta töö tagamine.

Tallinnas, Saku Suurhallis toimunud lauluvõistluse ettevalmistamiseks kaardistas Sideamet võistluse toimumiskohas ja selle ümbruses olevad raadiosageduslikud kiirusallikad. Pärast seda, kui võimalikud häireallikad olid kindlaks tehtud, hoolitsesid

Sideameti töötajad selle eest, et potentsiaalsed häireallikad kõrvaldada või nende mõju võimalikult väikeseks muuta. Samuti arvutas Sideamet välja, milliseid sagedusi ei ole ühes või teises kohas võimalik samaaegselt kasutada.

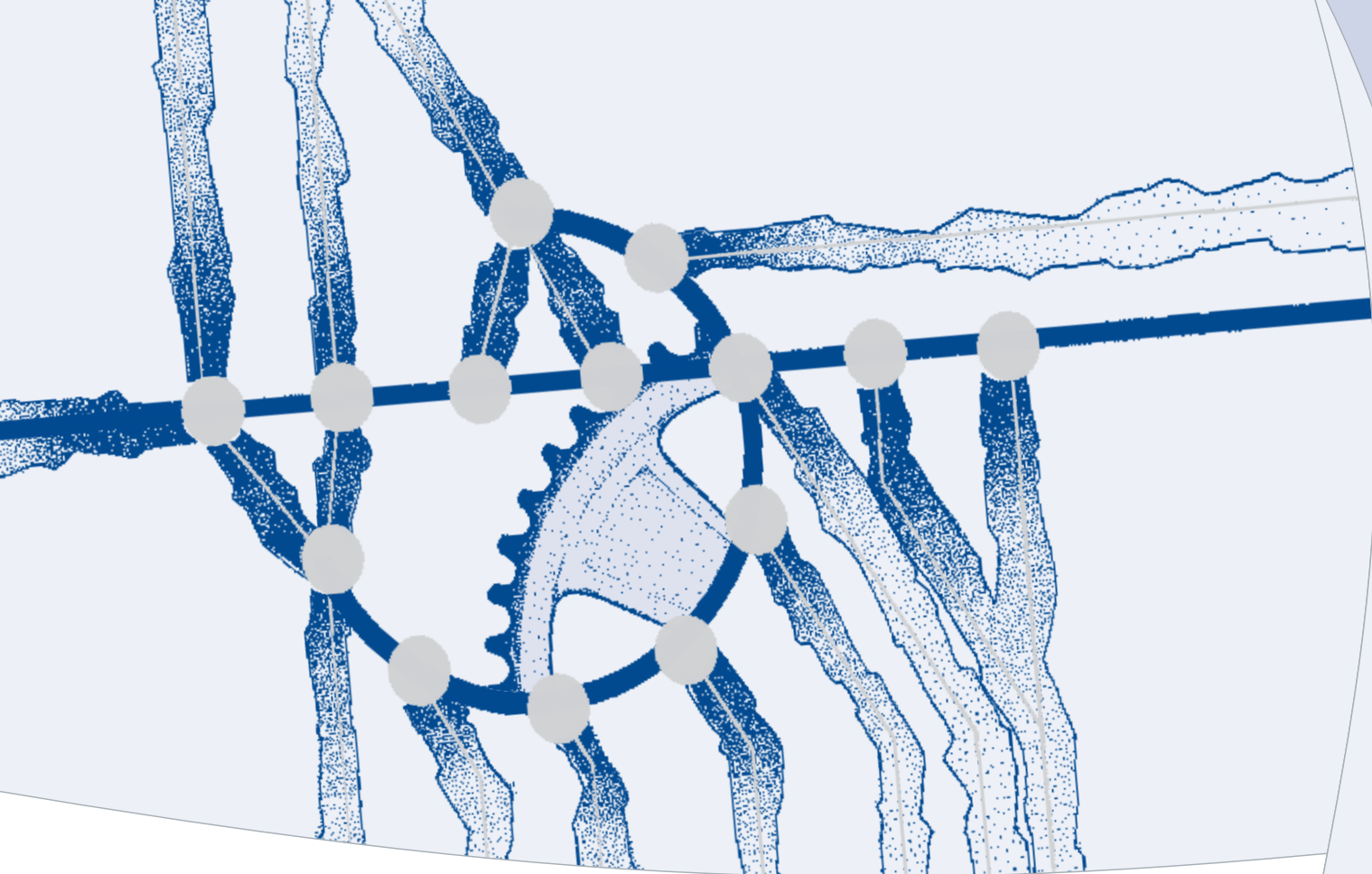
Ürituse tarvis kasutatavate raadioseadmete üle tollipiiri toomiseks ja kasutamiseks väljastas vastavad load Sideamet.

Eurovisiooni kontsertide ajal kontrollis Sideamet pidevalt raadiosageduste kasutamist Saku Suurhalli sees ja selle ümbruses, tagades raadioseadmete häireteta töö Eurovisiooni lauluvõistluse ajal.

GSM-sagedusala kasutamise kontrollimine piirialadel

2002. aasta sügisel laekusid Sideametile kaebused Eesti naaberriikidelt GSM-kanalite nõuetele mittevastavast kasutamisest Eesti mobiiltelefonivõrgu operaatorite poolt.

Kevadel soetatud kaasaegse GSM-i ja ringhäälingu mõõteaparatuuriga kontrollis Sideamet GSM-sagedusala kasutamist piirialadel ning avastas, et naaberriikide kaebused olid õigustatud. Kontrollimise tulemusena koostati ettekirjutus ühele Eesti mobiiltelefonivõrgu operaatorile, kes ettekirjutuse määratud tähtajaks ka täitis.

Telekommunikatsioon: seadmed

Muutused seadmete turul

2002. aasta ei toonud seadmete valdkonnas väga olulisi muutusi. Nii nagu mujal maailmas, on ka Eestis kõige kiiremini arenevaks telekommunikatsiooniseadmete turuosaks raadioseadmed, eriti mobiiltelefonid ja lähitoimeseadmed.

Sideameti tegevused seadmete valdkonnas

Sideameti eesmärgiks telekommunikatsiooniseadmete valdkonnas on nõuete väljatöötamine ja nende täitmise jälgimine, samuti väljastab Sideamet tehnilisi lube raadisaateseadmete paigaldamiseks ja kasutamiseks ning raadisaateseadmete erilube (tolliload).

Võrguseadmete turul ei ole Sideamet oma-poolset sekkumist vajalikuks pidanud, kuna

sellel turul toimub iseregulatsioon, sest võrguseadmeid kasutavad operaatorid on huvitatud, et nende poolt kasutatavad seadmed oleksid ühildatavad.

Sideamet teeb kontrollkäike seadmete müügikohtadesse, et jälgida, kas seal müüdivad telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmed ja raadioseadmed vastavad kehtestatud nõuetele. Üks osa raadioseadmeid on loast vabastatud. Teise osa raadioseadmete paigaldamiseks ja kasutamiseks väljastab Sideamet tehnilise loa, olles eel-

nevalt kontrollitud seadmetele kehtestatud nõuete täitmist.

Sideameti ülesandeks on ka teabe jagamine selle kohta, milliseid seadmeid on lubatud kasutada ja maale sisse tuua ning milliseid mitte. Nii jätkas Sideamet 2002. aastal tõhusat koostööd Tolliametiga, et tõsta tolliametnike teadlikkust üle tollipiiri Eestisse tuua lubatud seadmete osas. Tarbija õiguste kaitsmiseks seadmete soetamise ja kasutamise osas jätkus koostöö Tarbijakaitseametiga. Septembris toimunud teabepäevadel tutvustasid Sideameti spetsialistid uut raadiosaateseadmete sisse- ja väljaveo korda ja seadmetele esitatavaid nõudeid nii seadmete tarnijatele kui ka tollitöötajatele.

CE-märgistus

Märgistus CE näitab seadme vastavust Euroopa Liidu direktiivide nõuetele. CE-märgistus seadmel tähendab, et seadme kasutamine on ohutu ning sellega ei häirita teiste seadmete tööd. Kui seadmel on CE-märgistus, võib seda takistamatult müüa kõigis Euroopa Liidu riikides.

CE-märgistus

CE-märgistusega seadmete kasutamisel ja ostmisel tuleb silmas pida, et nõuded seadmetele, eriti raadioseadmetele, võivad erinevates riikides erinevad olla, vastav teave on olemas kasutusjuhendis ja ostjal on soovitatav enne toote ostmist veenduda, millises riigis ta seda kasutada võib.

Kuna Eesti nõuded telekommunikatsiooni-seadmetele on vastavuses Euroopa Liidu direktiivide nõuetega, siis on CE-märgistus

kohustuslik kõigile Eestisse imporditavatele seadmetele – nii lõpp-, raadio- kui ka võrgu-seadmetele.

Väljastatud load ja registreeritud teated

LÕPPSEADMED	2001	2002
raadiosagedusala kasutuse kinnitus	74	88
lõppseadmete vastavuse teated	9	44
lõppseadmete vastavusdokumendid	32	0
raadiosaateseadme eriluba (tolliluba)	367	410

CT1 ja CT2 juhtmeta telefonid

Eestis tohib juhtmeta telefone CT1 ja CT2 kasutada 31. detsembrini 2004, pärast seda võib kasutada juhtmeta telefone DECT.

CT-telefonide kasutamine ei lõpe üksnes Eestis, vaid ka paljudes teistes Euroopa riikides, kuna seadmed on tehnoloogiliselt vananenud. Uued tehnoloogiad, näiteks DECT-telefonid, tagavad parema turvalisuse ja kõne kvaliteedi ning annavad palju rohkem kasutusvõimalusi kui samasuguses hinnaklassis CT-telefonid.

Kuna CT1 ja CT2 telefonide töötamise sagedusalas tulevad kasutusele uued tehnoloogiad, on häirete vältimiseks vajalik lõpetada CT-telefonide kasutamine. Juhtmeta telefonide kasutamise piirangutest hakkas Sideamet tarbijaid, müüjaid ja tarnijaid teavitama juba 2002. aasta alguses. Juhtmeta telefonide ostmisel peaks tarbija vähimagi kahtluse korral konsulteerima müüjaga, kes peab tagama müügiloleva kauba nõuetele vastavuse.

5 GHz sagedusalas töötavad raadiokohtvõrgud

2002. aastal kerkisid Euroopas huviorbiiti 5

GHz sagedusalas töötavad raadiokohtvõrgud ja vastav regulatsioon.

5 GHz raadiokohtvõrkude seadmetele Euroopa standarditega mõne aasta eest kehtestatud nõuded olid nii ranged, et muutsid nende seadmete tootmise Euroopa riikides keeruliseks. Ameerikas olid nõuded samadele seadmetele tunduvalt leebemad ning Ameerika tootjate olulised eelised Euroopa ees andsid neile võimaluse tootearendusega kaugemale jõuda. 5 GHz sagedusel töötavate raadiokohtvõrkude turuletoomine Ameerika tootjate poolt osutus õigeaegseks, sest senine sagedusvahemik 2,4 GHz oli raadiokohtvõrkudele kitsaks jäänud, tekitanud ülekoormuse ja läbilaskevõime languse.

2002. aastal tekkis olukord, kus seadmed olid küll turul, kuid Euroopas neid kasutada ei lubatud. Sügisel avaldatud Euroopa Posti- ja Telekommunikatsiooni Administratsioonide Konverentsi (edaspidi CEPT) juhend annab soovitusel 5 GHz raadiokohtvõrkude seadmete kasutamiseks ja nõuetele vastavuse kontrollimiseks Euroopas. Kuna sageduskasutus on erinevates riikides veidi erinev, siis ei ole ka nõuded nimetatud seadmetele ühtlustatud, kuid CEPT-i soovitusel võimaldasid siiski Euroopa turu avanemise uutele seadmetele. 5 GHz raadiokohtvõrkude seadmetele nõuete väljatöötamiseks osales CEPT-i töös ka Sideamet, nende nõuete väljatöötamine Eestis jääb aga juba 2003. aastasse.

Seadmete tarnimine Eestisse

1. augustil 2002 kehtima hakanud uus raadiosaateseadmete sisseveo kord lihtsustas oluliselt tolliprotseduure seadmete importimisel. Enne uue korra kehtestamist oli kõigil raadiosaateseadmete maaletoojatel vajalik pöörduda Sideameti poole tolli eriloa saamiseks. Erandiks olid siin ainult mobiiltelefonid ja DECT juhtmeta telefonid. 1. augustist

alates ei ole Sideameti poole pöördumine enam vajalik suure osa seadmete sisseveol. Eriloo nõudest vabastati kõik raadiosaateseadmed, mille paigaldamiseks või kasutamiseks ei nõuta tehnilist luba. Raadiosaateseadmete sisse- ja väljaveo korda muutev määrus ning eriluba mittevajavate raadiosaateseadmete tüüpide loetelu ilmusid Riigi Teataja Lisas 29. juulil 2002.

Lisaks mobiiltelefonidele ja juhtmeta telefonidele saab ilma luba taotlemata riiki sisse tuua näiteks kaugjuhitavaid mänguautosid, autoalarme ja satelliittelefone. Need seadmed peavad vastama majandus- ja kommunikatsiooniministri poolt kehtestatud nõuetele, olema märgistatud CE-märgiga ja töötama kindlal sagedusalal vastavalt Eesti raadiosageduste plaanile. Eriloo nõue on jäänud ainult professionaalseks kasutamiseks mõeldud raadiosaateseadmetele.

Seadmete standardimine

Euroopa Telekommunikatsiooni Standardite Instituudi (edaspidi ETSI) täisliikmena osaleb Sideamet nii ETSI töös kui siseriiklikus telekommunikatsioonialases standardimises. Sideameti roll on olla Eesti Standardikeskuse jaoks telekommunikatsioonialaste standardite ekspert.

2002. aastal osales Sideamet elektromagnetilise ühilduvuse ja raadiospektrite standardite väljatöötamise tehnilises komitees (*Electromagnetic Compatibility and Radio Spectrum Matters*, ERM). Selles komitees on välja töötatud 75% kavanditest, millega on kehtestatud ühtlustatud standardid seadmetele. Tehnilise komitee koosolekud toimuvad kolm korda aastas, koosolekute vahepeal töötatakse Interneti vahendusel.

Lisaks ERM-ile osaleb Sideamet vähemal määral ka teiste tehniliste komiteede töös

infotehnoloogia, juurdepääsu ja terminalide, kõnetasude, kõne kvaliteedi ning ohutuse standardimise alal. Ülevaate saamiseks erinevates komiteedes käsitletavatest teemadest, standardimise arengusuundadest ja ettevalmistamisel olevatest dokumentidest, on Sideameti spetsialistid lülitatud mitmete komiteede teavitamise nimekirjadesse.

Standardite väljatöötamine on töömahukas. Tihti tuleb erinevate riikide standardite ühtlustamise nimel vastata mahukatele küsimustikele. 2002. aastal töötas Sideamet välja 124 standardimise ettepanekut, mis kõik on lülitatud ka riiklikku standardimiskavasse. Lisaks tegi Sideamet Standardikeskusele mitmeid ettepanekuid Euroopa standardite ülevõtmiseks Eestis ja osales Standardikeskuse Nõukoja töös, mis koondab enda alla kõik standardiseerimisest ja selle arendamisest huvitatud osapooled Eestis.

Väljatöötatud telekommunikatsioonialaste standardite kavandid avaldab Sideamet oma koduleheküljel. Standardite vastuvõtmisega kaasnev avalik arutelu on Eestis väga passiivne, kuna siin puuduvad kodumaiseid seadmetootjad, kes oleksid huvitatud ühe või teise standardiga kehtestavate nõuete muutmiseks. Eestis vastuvõetavad standardid on siiski läbinud eelneva diskussiooni Euroopa ja teiste regionide seadmetootjate ja riiklike standardiorganisatsioonide vahel. Eesti raadiosaateseadmete kasutajate huvide eest seisab Sideamet, kes annab hinnangu standardite ülevõtmise sobivusele.

Järelevalve

Sideamet teostab rutiinset kontrolli raadioseadmete ja telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete müügiturul, mille tulemusena on turul vähenenud nõuetele mittevastavate seadmete osakaal ning samas on suurenenud tarnijate, tootjate ja müüjate teadlikkus

seadmete nõuetele vastavuse vajalikkusest ja tõendamise protseduuridest.

Osalemine messidel ja näitustel

2002. aastal külastas Sideamet Eestis toimunud erinevaid erialanäituseid (Eesti Ehitab, Motorex jms). Näituste külastamise eesmärgiks oli saada ülevaade telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete ning raadiosaateseadmete regulatsiooni alla kuuluva test seadmetest ja informeerida spetsiifiliste valdkondade seadmete tarnijaid vastavatele seadmetele rakendatavast regulatsioonist Eestis.

Phare 2000 turujärelevalve projekt

Phare 2000 turujärelevalve projekti koordineerib Eestis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, selle projekti eesmärgiks on aidata Eesti erinevate turujärelevalveasutuste ettevalmistust liitumaks Euroopa Liiduga.

Phare 2000 projekti raames käis Sideameti tegevusega tutvumas turujärelevalve ekspert Taanist, kelle eesmärgiks oli välja selgitada Eesti telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete ja raadiosaateseadmete valdkonna õigusaktide vastavus Euroopa Liidu õigusaktidele ning välja tuua muutmist vajavad aspektid. Eksperdi üldine hinnang Eesti situatsioonile oli telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete ja raadiosaateseadmete valdkonnas hea.

Projekt jätkub 2003. aastal.

Järelevalve tegevused

Sideamet tegi 803 kontrollreidi seadmete müügikohtadesse: avastati 60 õiguserikkumist, tehti 26 järelepärimist ja koostati 20 ettekirjutust. Ebaseadusliku tarnimise ja kasutamise lõpetamiseks teostati 15 kontrolli-

mist: avastati 10 õiguserikkumist, tehti 2 järelepärimist ja koostati 2 ettekirjutust.

LÕPPSEADMED	2001	2002
Tarnitud lõppseadmete järelevalve		
■ järelepärimisi tehtud	9	26
■ kontrollimisi teostatud (sealhulgas järelkontrollimisi)	706	803
■ õiguserikkumisi avastatud	234	60
■ ettekirjutusi tehtud	48	20
Ebaseadusliku tarnimise ja kasutamise tõkestamine		
■ järelepärimisi tehtud	4	2
■ kontrollimisi teostatud	3	15
■ õiguserikkumisi avastatud	5	10
■ ettekirjutusi tehtud	0	2

Postside

Muutused postside valdkonnas

1. jaanuaril 2002 jõustus "Postiseadus", mille eesmärgiks on postisaadetiste kvaliteetse edastamise ja postiteenuse tarbija huvide kaitsmise tagamine. "Postiseadusega" sätestati nõuded osutatavatele postiteenustele ja kehtestatud nõuete täitmise riikliku järelevalve kord.

"Postiseadusega" pandi postivaldkonna järelevalve teostamise kohustus Sideametile.

Kuni "Postiseaduse" jõustumiseni 2002. aastal oli Eesti Vabariigis postsideturg praktiliselt reguleerimata. Teenuseosutajatest ja nende poolt osutatavatest teenustest ei olnud ülevaadet ning seetõttu oli uue regulatsiooni rakendamise alguses raske hinnata, kui palju postiteenuse osutajaid Eestis realselt tegutses ja milline oli pakutavate teenuste kvaliteet.

Postsideturul kujunes välja viis turusegmenti: universaalne postiteenus, kullerposti teenus, üle 10 kg kaaluvate postipakkide siseriiklik edastamine, hübriidpost ja sularaha siire (rahakaart, pension jne).

2002. aastal olid majanduslikult suurimad ja olulisemad kaks turusegmenti – universaalne postiteenus ja kullerposti teenus, mis moodustasid vastavalt 66% ja 24% kogu postsideturu käibest. Rahasiirde turusegment seaduse mõistes moodustas 9% ja ülejäänud postiteenuste turusegmentid moodustasid kokku 1% kogu postsideturu käibest.

Sideameti tegevused postside valdkonnas

“Postiseadusest” tulenevalt on Sideameti põhiülesanneteks tegevuse alustamise teadete registreerimine, tegevuslubade väljastamine, ettekirjutuste tegemine õiguserikkumiste lõpetamiseks või teatud toiminguteks, kui järelevalve teostamise käigus on avastatud “Postiseaduse” või tegevusloa tingimuste rikkumisi, sihtnumbrite süsteemi muudatusetele nõusoleku andmine, kaebuste lahendamine ja väärtegude menetlemine. Lisaks on Sideamet postiteenuse osutajate riikliku registri vastutav ja volitatud töötleja.

Väljastatud tegevusload ja registreeritud tegevuse alustamise teated

“Postiseadusest” tulenevalt pidid ettevõtjad, kes osutasid postiteenust enne 1. jaanuari 2002 ja soovisid seda tegevust jätkata, esitada Sideametile 1. märtsiks 2002 tegevuse alustamise teate või tegevusloa väljastamise taotluse koos vastavate dokumentidega.

Esialgsetel andmetel kasutasid oma tegevuse iseloomustamiseks termineid “kuller- või postiteenuse osutamine” 148 ettevõtjat. Taotluse tegevuse alustamise teate registreerimiseks või tegevusloa väljastamiseks esitas 1. märtsiks 11 ettevõtjat. Ülejäänud ettevõtjate tegevuse “Postiseadusele” vastavuse hindamiseks alustas Sideamet nende ettevõtjate kontrollimist.

Sideamet registreeris 2002. aastal 15 postiteenuse osutajat:

- AS Baltic Logistic System Eesti;
- AS Eesti Post;
- AS Falck Ida-Eesti;
- AS Falck Lääne-Eesti;
- AS Sularahakeskus;
- D2D OÜ;

- DHL International Eesti AS;
- OÜ EKLIT;
- OÜ K Grupp Turvateenused;
- OÜ Pankrand;
- OÜ Rippon Valve;
- P. Dussmann Eesti OÜ;
- Rattakuller OÜ;
- Securitas Eesti AS;
- TNT Express Worldwide Eesti AS.I

Kõik 2002. aastal registreerunud ettevõtjad teatasid, et osutavad kullerposti teenust.

Universaalse postiteenuse osutamiseks väljastati ainult üks tegevusluba – AS-ile Eesti Post 16. juulil 2002.

Väljastatud load ja registreeritud teated

Postside	2002
postiteenuse osutajate registreerimine	15
postiteenuse osutamise tegevuse alustamise teadete registreerimisest keeldumine	1
postiteenuse osutamise tegevuse alustamise teadete menetlemisest keeldumine	1
postiteenuse osutamise tegevuse alustamise teate menetlemisest loobumine	2
postiteenuse osutajale tegevusloa väljastamine	1

Märkus: Postivaldkonna tegevuse alustamise teateid ja tegevuslube hakati registreerima ja väljastama 2002. aastast.

Universaalne postiteenus

Universaalne postiteenus on kindla kvaliteediga ja üksiksaadetistele ühtse ja mõistliku hinnaga Eesti territooriumil kõigile kättesaadav postiteenuse kogum. Universaalse postiteenuse kogum hõlmab:

- 1) kuni 2 kg kaaluvate kirjade siseriiklikku edastamist;

- 2) kuni 10 kg kaaluvate postipakkide sise-riiklikku edastamist;
- 3) tähtsaadetise ja väärtisaadetise edastamist;
- 4) välisriiki saadetavate ja välisriigist saabuvate kuni 2 kg kaaluvate kirjade ja kuni 20 kg kaaluvate postipakkide edastamist.

Universaalse postiteenuse turul tegutses 2002. aastal üks ettevõtja – AS Eesti Post. Universaalne postiteenus moodustas 2002. aastal 55% kogu ettevõtjate realiseerimise netokäibest, millest 75% olid universaalse postiteenuse kogumisse kuuluvate kuni 2 kg kaaluvate kirjade edastamise tulud. AS-i Eesti Post esitatud aruandlus 2002. aasta kohta kinnitas, et tema majanduslik võimekus ja stabiilsus olid piisavad universaalse postiteenuse osutamiseks.

Universaalse postiteenuse kvaliteet

Postiteenuse tarbijate poolt universaalse postiteenuse osutajale üle antud riigisisestest kirjadest, mis on maakonnakeskustes postitatud enne kella 17.00 ja teistes linnades enne postkastil märgitud tühjendusaega, tuleb vähemalt 90% saajatele kätte toimetada üleandmise päevale järgneval tööpäeval. Maapiirkondades universaalse postiteenuse osutajale üle antud riigisisestest kirjadest, mis on postitatud enne postkastil märgitud tühjendusaega, tuleb vähemalt 90% saajatele kätte toimetada üleandmise päevale ülejärgneval tööpäeval.

Sideameti andmetel ei olnud 2002. aastal universaalse postiteenuse osutamise kvaliteedinõuete täitmise osas probleeme.

2002. aasta jõuluaegse allahindluse perioodil, kui kirjade edastamine oli tarbijale tavahin-

nast soodsam, jälgis Sideamet AS-i Eesti Post poolt kirjade edastamisele kehtestatud kvaliteedinõudeid. Hoolimata suurenenud kirjade mahust toimetas AS Eesti Post kirjad kohale ette nähtud aja jooksul.

Universaalse postiteenuse tasud

AS Eesti Post ei ole universaalse postiteenuse kogumisse kuuluvate kuni 2 kg kaaluvate kirjade edastamise tasusid muutnud alates augustist 2000 ning pakkide edastamise tasusid alates novembrist 1998.

“Postiseadusega” sätestati, et universaalse postiteenuse osutaja peab teenuste lõikes pidama eraldi tulude ja kulude arvestust, lisaks peab postiteenuse osutaja ettevõtja siseses kuluarvestuses rakendama tegevuspõhise kuluarvestuse põhimõtteid ja meetodeid.

2002. aasta lõpuks ei olnud AS Eesti Post oma kuluarvestust veel “Postiseadusega” vastavusse viinud. Seetõttu välistas Sideamet universaalse postiteenuse tasude muutmise ettevõtja poolt enne kui tegevuspõhine kuluarvestussüsteem on rakendatud.

Postivõrgu juurdepääsupunktid

Postivõrgu juurdepääsupunktid on füüsilised seadmed ja tegevuskohad, kus postiteenuse tarbijad võivad postisaadetisi postiteenuse osutajale üle anda või vastu võtta.

Postivõrgu juurdepääsupunktid postisaadetiste kogumiseks ja kättetoimetamiseks peavad asuma saajatest ja saatjatest mõistlikul kaugusel, arvestades kohalike olude eripära. Universaalse postiteenuse osutaja postiasutuste ja postkastide paiknemise tihedus peab tagama universaalse postiteenuse takistusteta kättesaadavuse kõi-

gile tarbijatele, sõltumata nende elu- või asukohast.

AS-i Eesti Post juurdepääsupunktide paiknemine 2002. aastal tagas universaalse postiteenuse kättesaadavuse kõigile tarbijaile olenemata nende elu- või asukohast.

31. detsembri seisuga oli AS-il Eesti Post 567 postiasutust: 12 peapostkontorit, 452 postkontorit ja 103 postipunkti; 113 neist asus linnades ja 454 maapiirkondades. Lisaks oli AS-il Eesti Post 5 liikuvat postkontorit.

31. detsembri seisuga oli AS-il Eesti Post 3660 tühjendatavat postkasti, neist 934 linnades ja 2726 maapiirkondades.

Sideamet alustas 2002. aastal juurdepääsupunktide paiknemise kontrollimist, aga õigusaktides sätestatud normide rikkumisi ei avastatud.

Rahvusvaheline võrdlus

Postiteenuste kasutamine Eestis erines USA-s, Euroopa Liidus ning teistes Balti riikides ilmnunud trendidest. Kui võrrelda Eesti ja teiste riikide kirjade saatmist 2001. aastal, siis võis Rahvusvahelise Postiliidu statistiliste andmete põhjal öelda, et Eestis edastatud kirjade arv inimese kohta oli tunduvalt suurem kui teistes Balti riikides, ent samas jäi see alla Lääne-Euroopa riikidele ja USA-le.

Kirjade saatmise mahu ja hinna võrdlus

Balti riikides 2001. aastal

Riik	Elanike arv (mln)	Kirjad (mln)	Kirju elaniku kohta (tk)	Kuni 20 g kaaluva kirja hind (eur)	(eek)
Eesti	1,4	57,614	41,2	0,28	4.40
Läti	2,3	40,726	17,7	0,24	3.75
Leedu	3,5	36,865	10,5	0,29	4.55

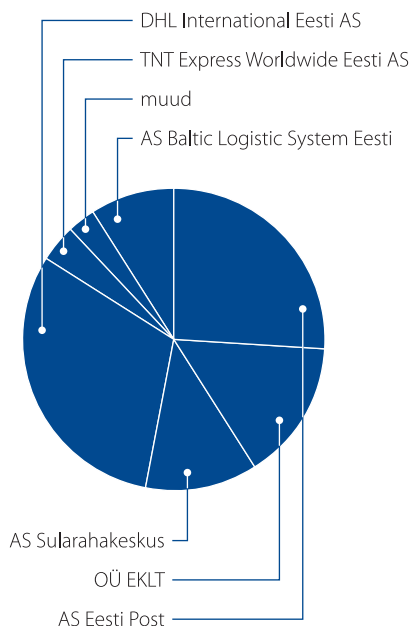
Lähetatud kirjade arv elaniku kohta oli Eestis tunduvalt suurem kui Lätis ja Leedus, mis oli seotud otsepostituste suurema osakaaluga saadetud kirjade hulgas.

Kirja saatmise tasud olid nii Eestis kui teistes Baltimaades poole madalamad kui Euroopa Liidu liikmesmaades. Kuni 20 grammi kaaluva kirja siseriiklik edastamine maksis Balti riikides 3.75-4.55 krooni, Suurbritannias 6.30, Saksamaal 8.60, Austrias 8.00 ja Soomes 9.40 Eesti krooni.

Kullerposti teenus

2002. aasta alguses oli Eestis Äriregistri andmetel fikseerinud oma tegevusalaks postiteenuse, sealhulgas kullerposti teenuse osutamise 148 ettevõtjat. Aasta lõpuks oli Sideamet kontrollinud 149 ettevõtja tegevust ning selle tulemusena registreeris 8 ettevõtjat oma tegevuse vastavalt "Postiseaduse" nõuetele. Ülejäänud ettevõtjad kas ei osutanud posti- või kullerposti teenuseid või ei kavatsenudki neid teenuseid osutama hakata.

Kullerposti teenuse turg

2002. aasta lõpuks oli kullerposti teenuse osutamise Sideametis registreerinud 15 ettevõtjat, neist 11 tegelesid selle teenuse osutamisega realselt.

Eesti kullerposti teenuse turul ilmnes kasvutendents nii siseriikliku kui rahvusvahelise teenuse osutamise lõikes. Siseriiklikku kullerposti teenust pakkusid peamiselt väikeettevõtjad. Rahvusvahelise kullerposti teenuse osutajatest on suurimad DHL International Eesti AS, OÜ EKL, AS Eesti Post ja TNT Express Worldwide Eesti AS.

Kullerposti teenuse käive moodustas ligi neljandiku kogu postiteenuste turu käibest.

Kullerposti teenusega konkureerisid AS-i Eesti Post poolt pakutav ekspressteenuse ning mitmete ettevõtjate poolt pakutav transporditeenus. Paljud kullerposti teenuse osutajad tegelesid lisaks postiteenuse osutamisele ka teiste teenuste (näiteks transpordi- ja turvateenuse) osutamisega.

Postiregulatsiooni jõustamise projekt

Kuna postside valdkonna regulatsioon oli "Postiseaduse" jõustumise aastal uus teema nii Eesti kui Sideameti jaoks, alustas Sideamet koostöös Hollandi postside ekspertidega projekti "Euroopa Liidu nõuetele vastava postiregulatsiooni jõustamine Eestis". Projekti eesmärgiks oli viia Eesti postside regulatsioon ja rakendamine vastavusse Euroopa Liidu nõuetega ning abistada Sideameti postivaldkonna regulaatori ülesannete täitmisel.

2,7 miljonit krooni maksva projekti rahastamist korraldas Hollandi Majandusministeri juures tegutsev agentuur Senter. Projekti täideviijaks valis agentuur Hollandi

postifirma Dutch TNT Post Group haruettevõtte Nepostel Postal Affairs.

Projekti raames toimusid 2002. aastal mitmed koolitused ja seminarid, kus osalesid Sideameti, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning postiettevõtjate esindajad. Koolitustel käsitleti järgmisi teemasid: postivaldkonna mõistmine, seadusandluse analüüs, postiregulatsioonist ja institutsioonilisest ülesehitusest arusaamine, kuluarvestus ja hinnakujunemine, teenuse kvaliteet ja posti sihtnumbrite süsteem.

Projekt peaks lõppema 2003. aastal.

Osalemine Euroopa postivaldkonna otsuste väljatöötamisel

Sideamet kui Eesti postivaldkonna regulaator osales Euroopa postisektori regulatsiooni harmoniseerimisega tegeleva Euroopa Postside Komitee (*European Committee for Postal Regulation, CERP*) töögruppides, kus töötati välja postivaldkonna majandus-, standardimis-, regulatsiooni- ja universaalse postiteenuse osutamise alaseid soovitusi ja otsuseid.

Järelevalve

Sideametile laekus postiteenuse osutamise kohta 7 kaebust, neist 3 universaalse postiteenuse osutamise ja 4 teiste postiteenuste osutamise kohta.

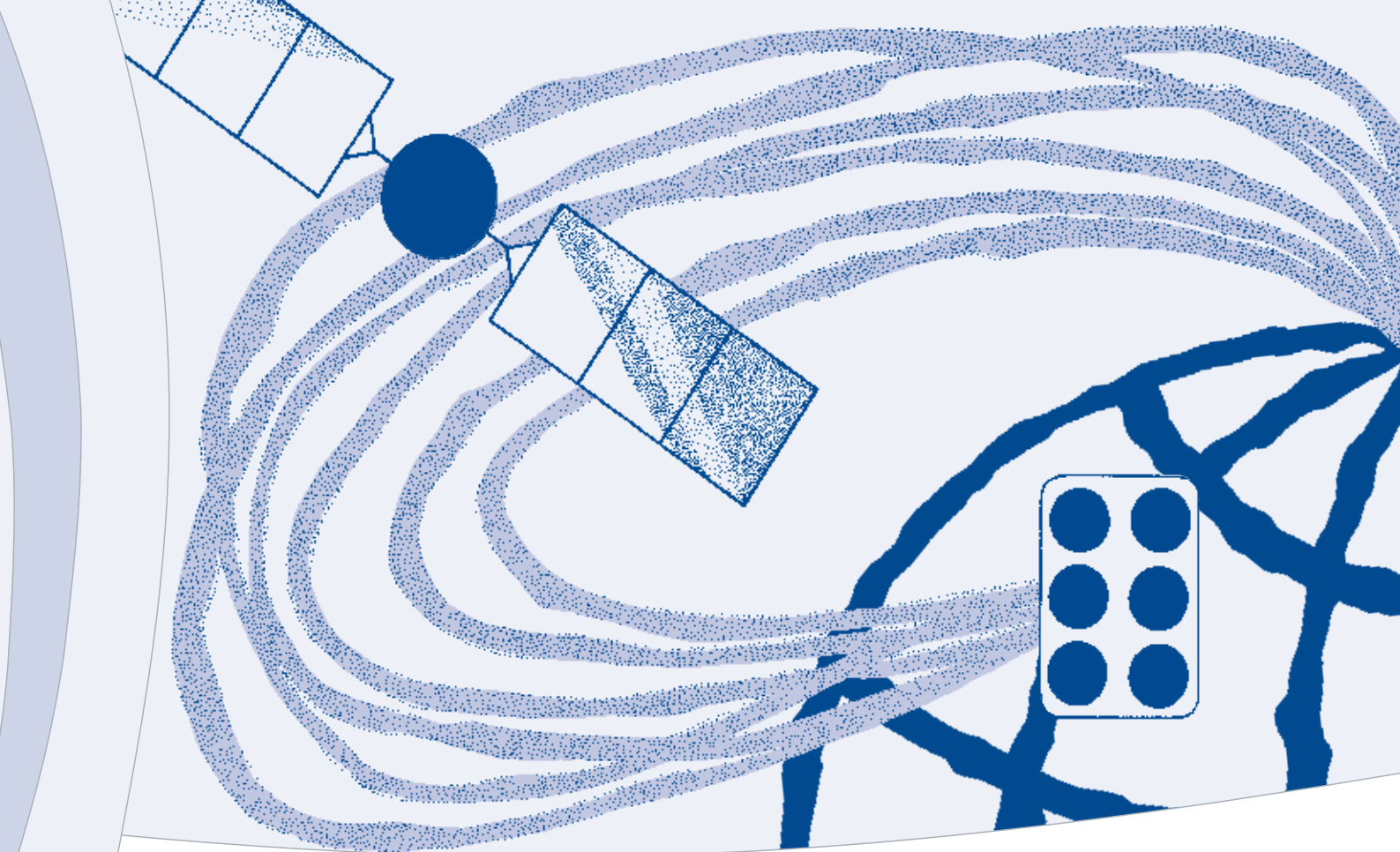
Üks ettevõtja, AS Express Post vaidlustas Tallinna Halduskohtus Sideameti otsuse keelduda registreerimast tegevuse alustamise teadet, ent kohus ei rahuldanud AS-i Express Post poolt esitatud kaebust. Ettevõtja esitas esimese astme kohtuotsuse peale apellatsioonikaebuse Tallinna Ringkonnakohtusse.

Järelevalve

Kaebuste lahendamine	2002
Lahendatud kaebuste arv	7
■ universaalse postiteenuse osutamise kohta	3
■ postiteenuse osutajate kohta (v.a universaalne postiteenus)	4
Esitatud kohtukaebusi Sideameti vastu	1
■ sealhulgas Sideameti võidetud esimeses astmes	1
■ sealhulgas esitatud apellatsioonikaebusi	1

Märkus: 2001. aasta kohta andmed puuduvad, kuna Sideamet ei tegelenud postivaldkonnaga.

Kaabellevi

Muutused kaabellevi valdkonnas

2002. aastal jätkus kaabellevituru liberaliseerimine, milleks loodi eeldused 21. juulil 2001 jõustunud "Kaabelleviseadusega".

Kaabelleviteenuse osutamiseks olid 2002. aasta lõpuks väljastatud load kogu Eesti territooriumit katva kaabellevivõrgu rajamiseks. Erinevaid võrke haldas kokku 42 ettevõtet, neist 7 osutas teenust mitmes linnas või maakonnas. Kaabelleviteenuseid osutavast 42 ettevõtjast 7 osutas ka telekommunikatsiooniteenust.

Kuna enamus teenust osutavatest firmadest on oma võrgud registreerinud, siis ei ole suurt teenusepakujate ja võrkude juurdekasvu lähiaastatel ette näha.

Sideameti tegevused kaabellevi valdkonnas

Kaabellevi valdkonnas oli Sideameti eesmärgiks 2002. aastal tagada korralik pildi- ja raadiosignaali võrkudes ning kaabel-

leviteenuse tarbijate rahulolu pakutava teenusega.

Sideamet teostas 2002. aastal kaabellevi valdkonnas plaanilist tehnilist kontrolli ning analüüsis teenuseosutajate ja tarbijate vahe-

lisi lepinguid. Kontrollkäikude põhjal võis öelda, et enamasti ei olnud kaabellevivõrkude tehniline tase rahuldav ning teenuseosutajate teeninduskultuur jättis soovida.

Väljastatud load ja registreeritud teated

Kaabellevi	2001	2002
kaabellevivõrguload	66	11
registreeritud ühisantennisüsteemid	1	4

2002. aasta lõpuks oli Sideamet väljastanud 77 kaabellevivõrguluba. Enamus neist väljastati juba 2001. aastal, 2002. aastal väljastati 11 luba.

Järelevalve

Kaabellevivõrkude tehnilise kontrolli läbiviimiseks olid Sideametil 2002. aasta lõpuks olemas nii koolitatud spetsialistid kui ka enamus vajalikust aparatuurist, kuid soetusi on vaja veelgi.

“Haldusmenetluse seadustiku” rakendamine tõi kaasa täiendavate protseduuride läbiviimise vajaduse, mille tulemusena ressursikulu veidi suurenes, kuid Sideametil oli piisavalt eelarvelisi vahendeid plaaniliste mõõtmiste ja kontrollkäikude läbiviimiseks.

Kaabellevivõrkude tehniline tase 2002. aastal ei olnud rahuldav. Regulaarse kaabellevivõrkude kontrolli tulemusena selgus, et koheselt oli korras ainult 12 kaabellevivõrku. 2002. aasta jooksul viisid kaabelleviteenuse osutajad seaduse nõuetega vastavusse veel 4 kaabellevivõrku: AS-i STV võrgud kahes piirkonnas Pärnus ning AS-i Levi Kaabel võrgud Paides ja Rakveres.

Avastatud puuduste likvideerimiseks koostas Sideamet ettekirjutused, mille täitmiseks anti suhteliselt pikad tähtajad, et mitte sun-

did operaatoreid oma tegevust lõpetama ega jätta tarbijaid telepildita.

Kaabellevivõrkude tehniliste parameetrite mõõtmine

	2001	2002
Kontrollkäike	7	137
Kontrollitud võrkude arv	7	53
■ nõuetele vastavad võrgud	2	12
■ nõuetele mittevastavad võrgud	5	41
■ neist 2002. aasta lõpuks oli korda tehtud	0	4

Nõuetele vastavad kaabellevivõrgud

Korras kaabellevivõrgud	Piirkond
AS STV	Tallinn; Tartu ja 3 piirkonda Pärnus
AS Starman	Tallinn
AS NOM	Maardu
AS Telset	Keila; Maardu
AS Levi Kaabel	Jõgeva; Põlva; Paide; Rakvere
Tallinna Kaabeltelevisiooni AS	Tallinnas Õismäe piirkond
AS Telset Telecommunications Group	Tallinn
OÜ Lassonia	Tallinnas Mõigu piirkond

Kaabelleviteenuse osutajate ja tarbijate vahelised lepingud

21. juuliks 2002 pidid kaabelleviteenuse osutajate ja tarbijate vahelised lepingud olema viidud vastavusse “Kaabelleviteenuse seadusega”. Kontrolli nende lepingute üle alustas Sideamet juulis 2002. Erialgu suhtusid kaabelleviteenuse osutajad seadusest tulenevasse nõudesse tarbijatega lepinguid uuendada skeptiliselt. Kuna valdav osa Sideametile esitatud tüüplepingutest osutus nõuete-

le mittevastavaks, tagastas Sideamet 35-le ettevõtjale lepingud, tuues välja lepinguis ilmnunud puudused.

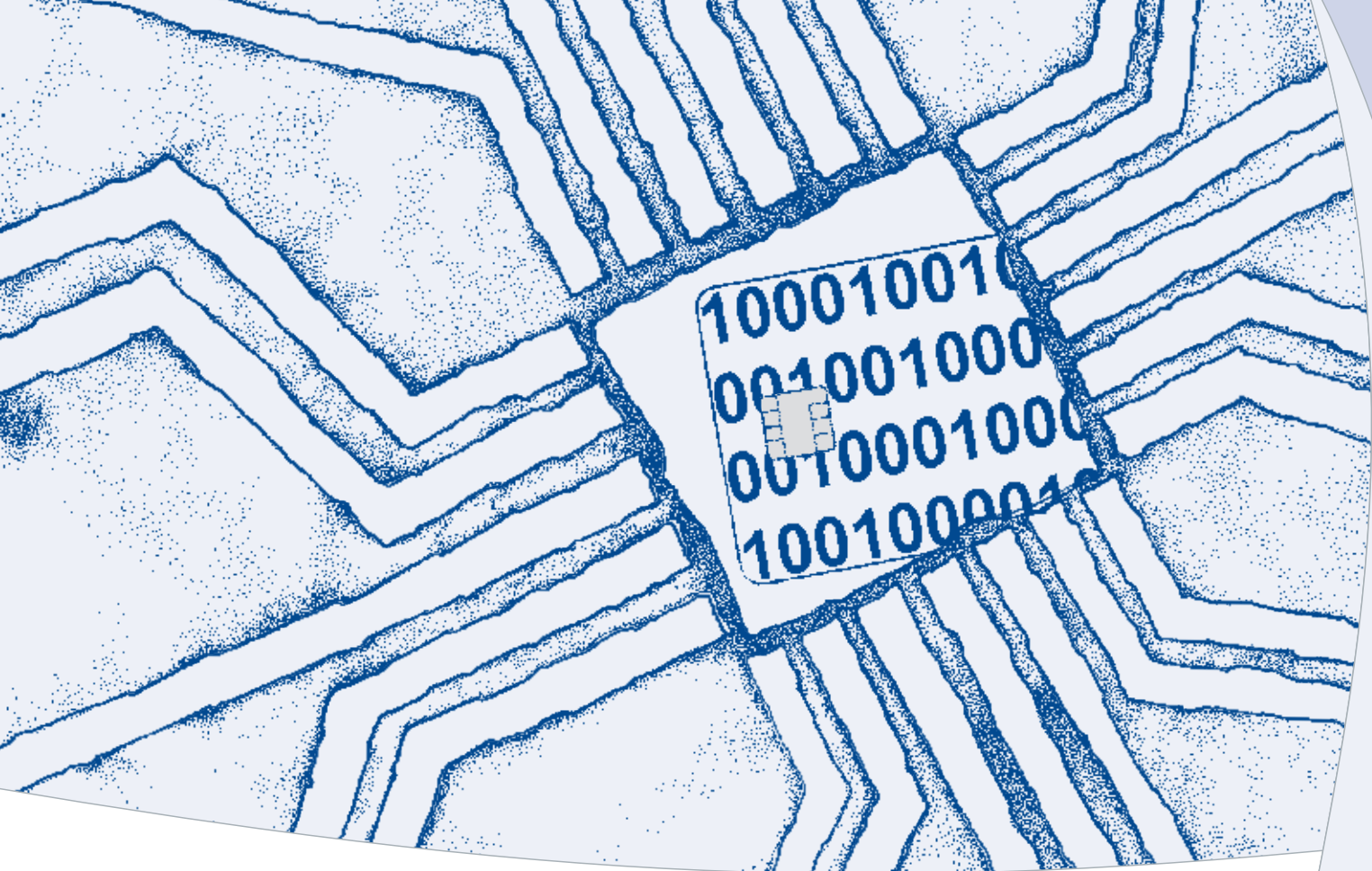
Üheks enam levinud eksimuseks oli see, et tarbijaga sõlmitavates lepingutes ei olnud selgelt välja toodud, milline osa lepingust puudutab liitumis- ja põhipaketti ning milline osa lisapakette.

“Kaabelleviseaduse” põhjal sõlmib tarbija kaabellevivõrguloa omanikuga kirjaliku lepingu, liitudes kaabellevivõrguga ja saades õiguse vaadata põhipaketti kuuluvaid programme. Lisaks sellele võib klient sõlmida täiendavaid lepinguid programmide osas, mida põhipakett ei paku.

Kaebuste lahendamine

Sideamet lahendas 2002. aastal kokku 32 kaabelleviteenuse osutajate peale esitatud kaebust, alljärgnevas tabelis on toodud ainult need kaabelleviteenuse osutajad, kelle tegevuse peale laekus vähemalt 2 kaebust.

Kaabelleviteenuse osutaja	Lahendatud kaebuste arv
AS Starman	14
AS STV	7
AS NOM	3
AS K-Võrgud	3
AS Levi Kaabel	2

Digitaalalkiri

Muutused digitaalalkirja valdkonnas

Digitaalalkirja rakendamise ja kasutuselevõtmise seisukohalt oli 2002. aasta tegus, ent samas ka probleemiderohke. Aasta jooksul väljastas Kodakondsus- ja Migratsiooniamet ligikaudu 132 000 ID-kaarti, AS Sertifitseerimiskeskus avas avalikkust informeeriva internetiportaali – www.id.ee. Si-deamet kandis sertifitseerimise riiklikusse registrisse kaks ajatempliteenuse osutajat ning AS Sertifitseerimiskeskus tuli avalikkuse ette erinevate digitaalalkirja andmist ja kontrollimist võimaldavate tehniliste lahendustega.

Sellele vaatamata on digitaalalkirja rakendamine ja kasutamine siiski kesiseks jäänud eelkõige seetõttu, et vastutaja roll digitaalalkirja rakendamisel on jäänud selgelt määratlemata. Lisaks ei vasta digitaalalkirja kasutamist reguleerivad õigusaktid enam tegelikele vajadustele ning probleeme ilmneb ka avaliku võtme infrastruktuuri ülesehitamisel kasutatavate infotehnoloogiliste vahendite omavahelises sobivuses. On ilmnenu, et sertifitseerimise riikliku registri ja seal registreeritud teenuseosutaja infosüsteeme ei ole praegu ilma vastavaid standardeid välja töötamata ja kehtestamata võimalik omavahel siduda. Probleemiks võib pidada ka asjaolu, et sertifitseerimise riikliku registri infosüsteemis rakendatud funktsionaalsustel ei ole Eesti praeguses avaliku võtme infrastruktuuris piisavalt rakendust.

Sideameti tegevused seoses digitaalallkirjaga

Sideamet aitab ühelt poolt kaasa digitaalallkirja kasutamise võimaluste loomisele, teisalt on Sideamet nagu iga teinegi riigiasutus digitaalallkirja potentsiaalne kasutaja. Digitaalallkirja kasutamise võimaluste loomise eesmärgil peab Sideamet tagama sertifitseerimise riikliku registri pidamise ja toimimise vastavalt õigusaktidele. See kohustus on Sideametile pandud sertifitseerimise riikliku registri asutamise ja pidamise põhimäärusega, millega Sideamet on määratud registri volitatud töötlejaks.

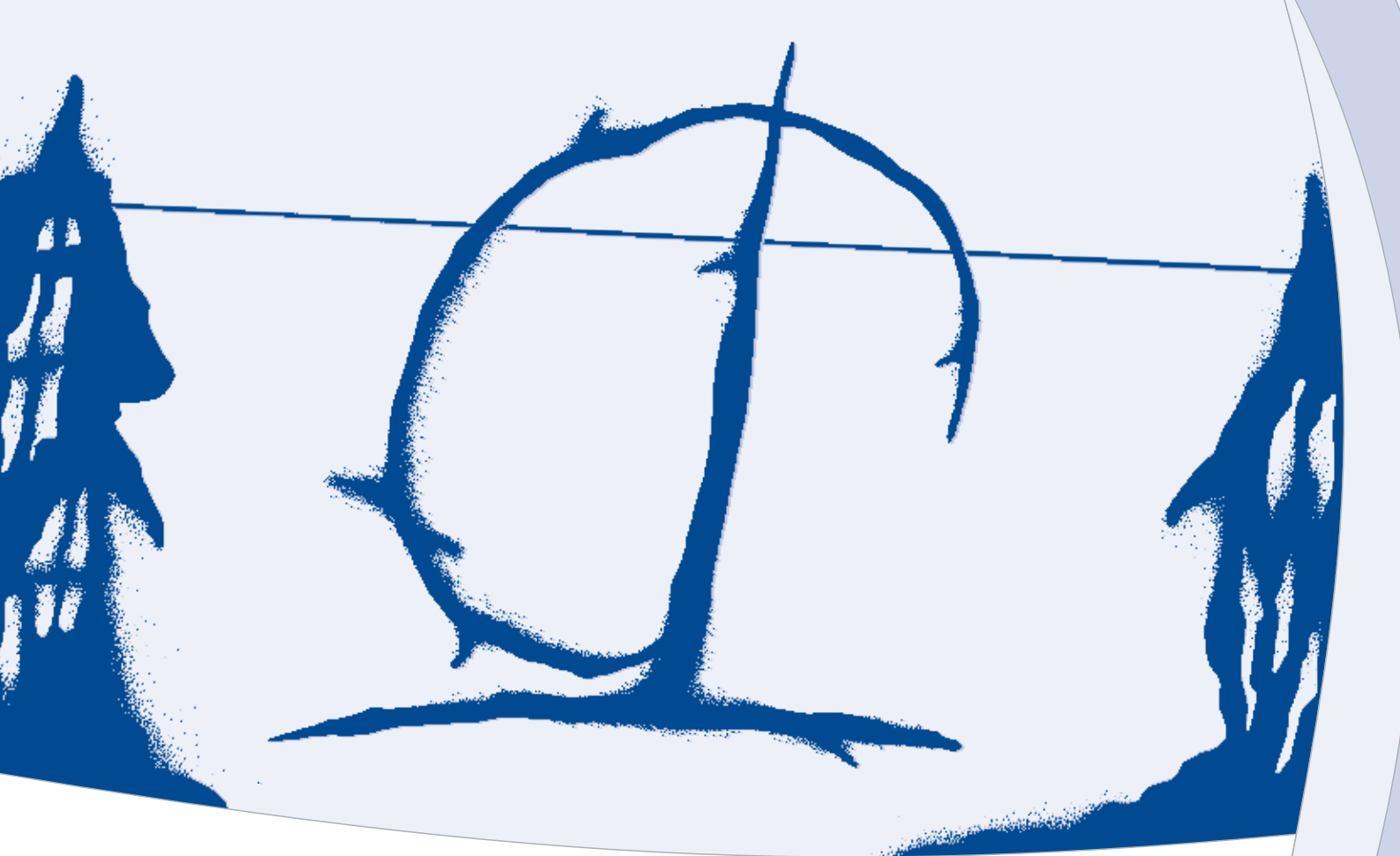
Sertifitseerimise riikliku registri pidaja rolli korrektseks täitmiseks kehtestas Sideamet vastavate andmete töötlemise juhendi, sõlmis hoolduslepingu registri infosüsteemi toimimise tagamiseks ja rakendas muid organisatsioonilisi, infotehnoloogilisi ja infrastruktuurilisi turvameetmeid.

28. juunil 2002 registreeris Sideamet sertifitseerimise riiklikus registris esimese ajatempliteenuse osutajana AS-i Cybernetica. Teise ajatempliteenuse osutajana registreeris Sideamet 21. oktoobril AS-i Sertifitseerimiskeskus. Seni ainukese sertifitseerimisteenuse osutaja, AS-i Sertifitseerimiskeskus, registreeris Sideamet juba aastal 2001.

Digitaalallkirja kasutaja rolli realiseerimiseks hakkas Sideamet rakendama elektroonilist dokumendihaldussüsteemi "Postipoiss". Digitaalselt allkirjastatud dokumentide täiemahulist kasutuselevõttu takistas vajaliku juriidilise ja tehnilise toe puudumine.

Registreeritud teated

Digitaalallkiri	2001	2002
sertifitseerimisteenuse osutajate registreerimine	1	0
ajatempliteenuse osutajate registreerimine	0	2

Organisatsioon

Muutused organisatsioonis

Alates 1998. aastast, mil Elekterside Inspektsioon reorganiseeriti Sideametiks ja alustati telekommunikatsioonituru regulaatori ülesehitamisega, on organisatsiooni seisukohalt vaadatuna üheaegselt tegeldud nii uute struktuuriüksuste loomise kui uute ülesannete täitmisega. Organisatsiooni töötajate arv on aastatel 1998-2002 kolmekordistunud: 1998. aasta lõpus oli Sideametis 55 ja 2002. aasta lõpus 146 töökohta.

2001. aasta lõpus nägi Sideameti juhtkond selget vajadust organisatsiooni juhtimise põhimõtteid üle vaadata. Kui perioodil 1998-2001 oli esmatähtis see, et regulaatorile pandud ülesanded saaksid täidetud, siis 2002. aastal oli võimalik keskenduda rohkem organisatsiooni arendamisele ja juhtimise ühtlustamisele.

2002. aastal lisandus Sideametile ka uus tegevusvaldkond – postside.

Organisatsiooni arendamine

Sideameti juhtimine

Sideameti 2002. aasta tegevuse korralda-

misel lähtus Sideameti juhtkond kvaliteedijuhtimise guru Demingi poolt välja pakutud lõppematu õppimis- ja täiustamistsükli printsiibist (*plan-do-control, study-act*; PDCA): planeerimine, tegutsemine, uurimi-

ne ja reageerimine.

Teise olulise muutusena organisatsiooni tegevuste planeerimisel oli struktuurikeskselt planeerimiselt üleminek valdkonnakesksele. Valdkonnakeskne juhtimine aitas paremini hinnata Sideameti töötulemusi ja liita üksuste töötulemused tervikuks.

Kahe ülalnimetatud printsiibi rakendamine organisatsiooni juhtimisel oli edukas. Tegevuste sidumine reaalse ressursivajadusega on aidanud vähendada organisatsioonisiseseid pingeid ja määramatust ning tõstnud organisatsiooni efektiivsust.

Sideameti tegevusvaldkonnad jagunesid järgmiselt: neli telekommunikatsiooni valdkonda: konkurents, raadioside, seadmed, numeratsioon; postside, kaabellevi, digitaalalkiri ning organisatsiooni arenda-

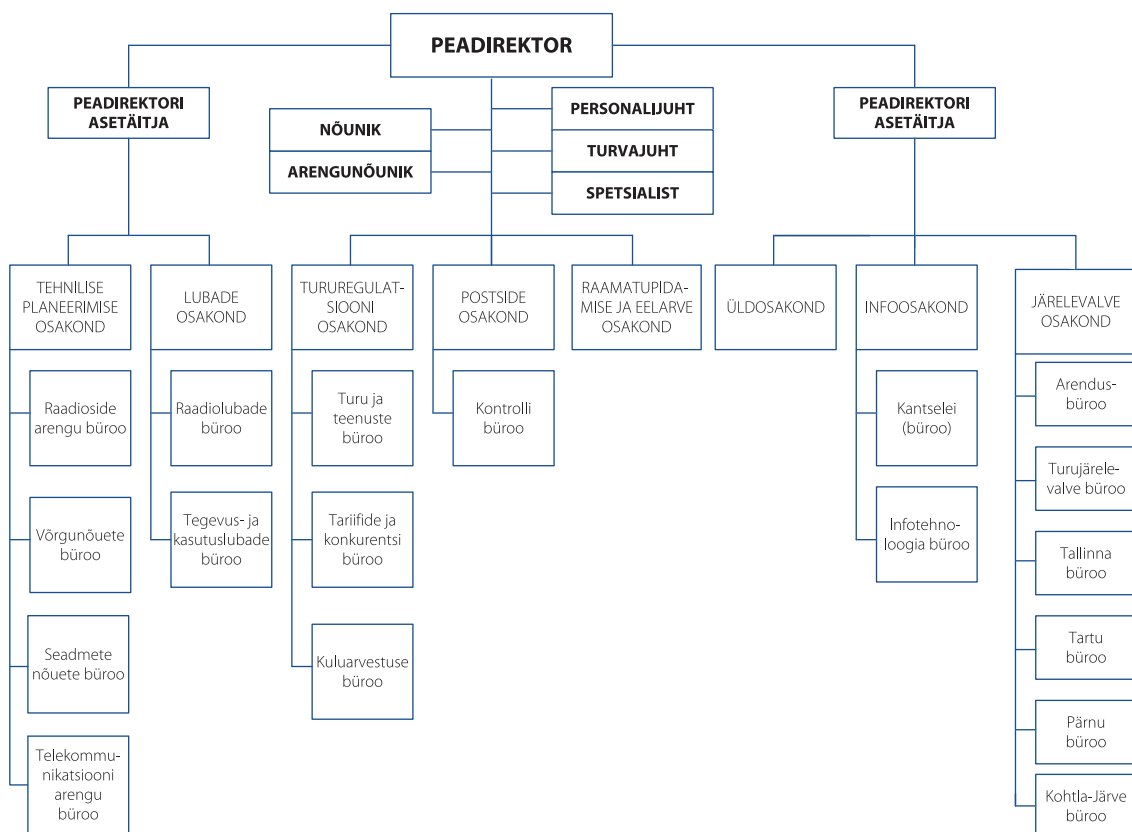
mine. Sideamet püstitas kõigis tegevusvaldkondades eesmärgid, planeeris vajalikud tegevused ning määras iga valdkonna juhi ja asejuhi.

Kui aasta esimesel poolel keskendus organisatsioon plaanide koostamise süsteemi ja töökorralduse loomisele, siis aasta teisel poolel toimus aruandluse süsteemi juurutamine.

Sideameti struktuur

Sideameti struktuur on küll pidevas muutumises, kuid 2002. aasta muutused ei olnud põhimõttelist laadi, pigem kosmeetilised, kajastades adekvaatsemalt ülesannete ning vastutuse jaotust struktuuriüksuste vahel. Kõige paremini kajastab organisatsiooni olemust 1. septembril 2002 kehtima hakanud Sideameti struktuur.

Sideameti struktuur

Sideameti eelarve 2002

Sideameti eelarve kulude pool on viimase paari aasta jooksul olnud stabiilne. Investeeringute osakaal kulude lõikes vähenes ja püsikulude lõikes kasvas.

Sideameti kulud aastatel 2000-2002

KULU NIMETUS	2000 (tuhandetes kroonides)	2001 (tuhandetes kroonides)	2002 (tuhandetes kroonides)
SIDEAMETI KULUD KOKKU	49 045,0	39 945,6	39 341,4
ülalpidamiskulud	16 950,8	24 066,8	27 947,8
töötasud	9 100,9	13 599,1	15 127,0
sotsiaalmaks	3 003,3	4 487,7	4 991,9
töötuskindlustuse makse	–	–	75,6
majandamiskulud	4 846,6	5 980,0	7 753,3
ostetud tööd ja teenused	2 706,4	3 100,0	1 038,0
infotehnoloogia	2 183,9	2 882,8	3 245,8
riiklikud investeeringud	27 203,9	9 896,0	7 109,8
■ kapitaalremont	10 000,0	0,0	0,0
■ soetused	17 203,9	9 896,0	7 109,8
■ raadiosagedusala järelevalve	4 850,0	1 000,0	561,0
■ kaabellevivõrkude järelevalve	489,0	1 616,0	1 509,0
■ peilingaatorjaamade süsteem	3 372,7	2 430,0	2 214,6
■ liikuvate kontrolljaamade soetus	2 004,0	1 650,0	1 144,2
■ telekommunikatsiooni mõõtetehnika	6 488,3	3 200,0	690,0
■ digitaalringhäälingu planeerimise tarkvara	–	–	991,0

Sideameti toimingutelt riigieelarvesse laekunud tulud aastatel 2000 – 2002

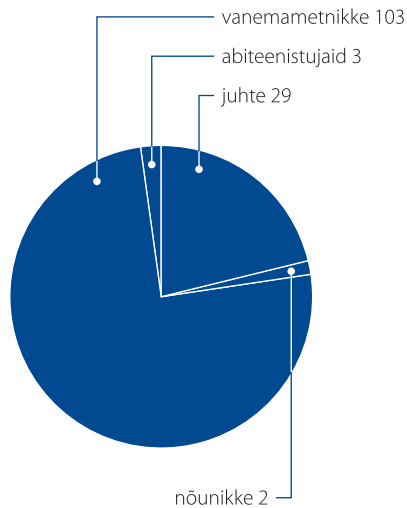
TULU NIMETUS	2000 (tuhandetes kroonides)	2001 (tuhandetes kroonides)	2002 (tuhandetes kroonides)
SIDEAMETI TOIMINGUTELT RIIGIEELARVESSE LAEKUNUD TULUD KOKKU	63 879,4	62 271,6	74 511,8
riigilõivud	63 660,7	62 268,6	74 495,8
■ "Telekommunikatsiooniseadusest" tulenevad toimingud	63 300,2	62 197,6	74 448,1
■ "Kaabelleviseadusest" tulenevad toimingud	360,4	61,0	10,2
■ "Digitaalalkirja seadusest" tulenevad toimingud	0,0	10,0	30,0
■ "Postiseadusest" tulenevad toimingud	–	–	7,5
trahvide laekumine	137,0	3,0	1,0
sunniraha	–	–	15,0
tulud varalt	81,8	0,0	0,0

Sideameti personal

Aasta lõpuks oli Sideameti 146 ametiko-
hast täidetud 137, mis jagunesid järgne-
valt: 29 juhtivtöötajat (direktorid, osakon-
dade juhatajad, osakondade juhatajate
asetäitjad ja büroode juhatajad), 2 nõunik-
ku, 103 vanemametnikku (peaspetsialistid,
spetsialistid, vaneminspektorid, inspektorid)
ja 3 abiteenistajat.

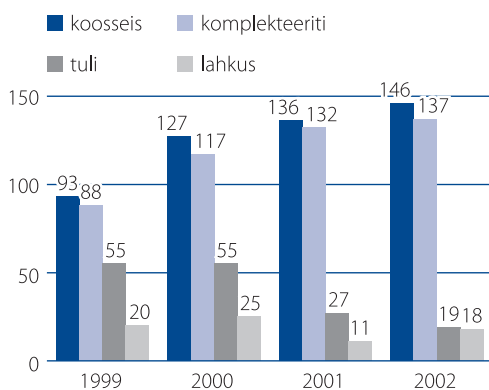
Koosseisu jagunemine

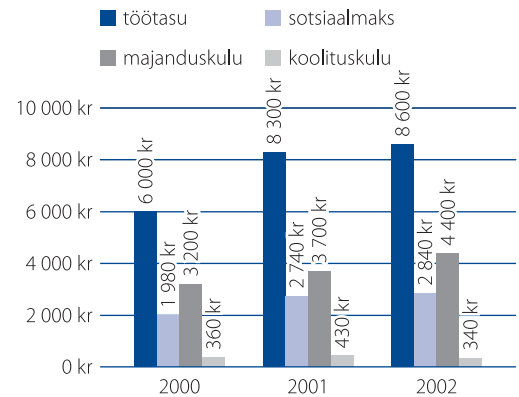
Koosseisu muutused 1999-2002

Koosseisu muutuste graafik iseloomustab
kujukalt Sideameti viimase nelja aasta
jooksul toimunud muudatusi.

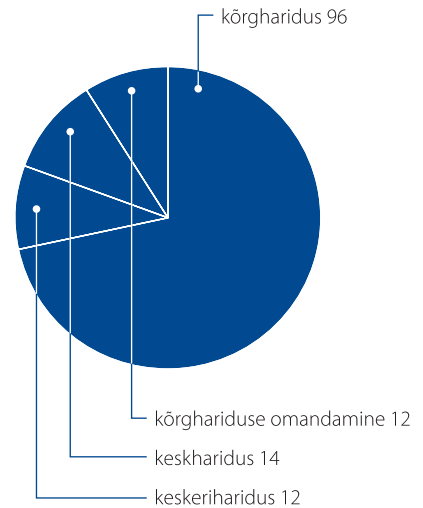
Koosseisu muutused 1999-2002

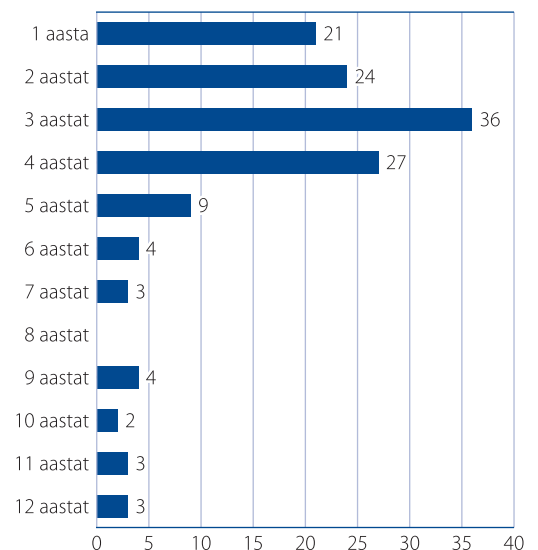
Keskised kulud ametniku kohta kuus

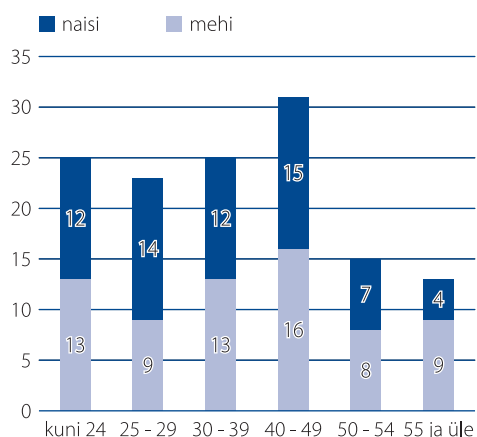
Ametnike jaotus haridustaseme alusel

Ametnike jaotus staaži alusel

Ametnike jaotus vanuse ja soo alusel

Organisatsiooni väärtushinnangud

Telekommunikatsiooni- ja postsideturu sõltumatule regulaatorile esitatakse kõrgeid nõudmisi kõigis riikides. Milliseks on kujunenud ja kuidas kujuneb Eesti telekommunikatsiooni- ja postsidesektori regulaator edasi, sõltub oluliselt Eestis kehtivast seadusandlusest ning nii Euroopa kui ka maailma arengutest. Kõige enam mõjutavad organisatsiooni arengut aga inimesed, kes Sideameti iga päev oma tööd teevad. Sõltumatult regulaatorilt eeldatakse, et ta ei sõltu reguleeritavatest ettevõtjatest, päevapoliitikast, et regulaatori ametnikkond on kõrge kvalifikatsiooniga, kompetentne, aus, efektiivne ja motiveeritud.

2002. aasta kohta võib öelda, et loetletud omadused on olemas, väärtushinnanguid teadvustatakse ja neid hoitakse. Väärtuste teadvustamiseks korraldas Sideamet esmakordselt parima kolleegi valimised, kus Sideameti töötajad valisid 2002. aasta parimateks kolleegideks Veera Tereštšenkova ja Heliko Nava.

Uute töötajate värbamisel hindab Sideamet kandidaatide arenemisvõimelisust, ametikohale vastava hariduse olemasolu, erialaseid oskusi, eelnevat töökogemust, abivalmidust, sõbralikkust ja töökust.

Sideameti parimad töökaaslased (vasakult) tururegulatsiooni osakonna spetsialist Heliko Nava ja tehnilise planeerimise osakonna juhataja asetäitja Veera Tereštšenkova

Sideameti tänased töötajad hindavad huvitavaid ja arendavat tööd, koolitusvõimalusi, häid töötingimusi, head seltskonda, karjäärivõimalust, kindlat ja stabiilset palka ning võimalust töötada paindliku töögraafiku alusel.

Koolitus

Sideameti ametnikud saavad oma täiendõppe soove ja vajadusi arutada oma otsese juhiga iga-aastastel tulemusvestlustel.

Sideameti töötajate koolitusplaani koostamise prioriteediks oli 2002. aastal erialase täiendõppe võimaldamine, mis moodustas 60% koolituskuludeks planeeritud 590 000 kroonisest eelarvest. Juhtimisalasele ja juuriidilisele koolitusele kulus 20% koolituse eelarvest, ülejäänud raha läks enesearenduslikule koolitusele nagu keele- ja arvutiõpe ning Euroopa Liidu alaste teadmiste omandamisele.

Sideameti koolituspartneriteks on kujunenud Sisekaitse Akadeemia, Avaliku Halduse Instituut, Eesti Õiguskeskus ja TEA Keelekeskus.

Esmakordselt toimusid 2002. aastal Sideameti erinevate osakondade paaripäevased väljasõidu-koolitused. 2002. aastal oli rohkelt ka majasiseseid koolitusi, kus koolitajaiks olid Sideameti spetsialistid.

Tähtsündmused 2002

Jaanuar

- 1. jaanuaril jõustus "Postiseadus"
- 1. jaanuaril algas Sideametis Hollandi valitsuse poolt rahastatav projekt "Euroopa Liidu nõuetele vastava postiregulatsiooni jõustamine Eestis"
- 1. jaanuarist kehtestas AS Eesti Telefon uued telefoniteenuse kuutasud

Veebruar

- 7. veebruaril korraldas Sideamet lõppseadmete tarnijatele ja müüjatele teabepäeva "Nõuded lõppseadmete tarnimisel. Juhtmeta telefonide CT1, CT2 kasutamise piirangud"
- 13. veebruaril korraldas Sideamet teabe-

päeva postiteenuse osutajatele, kus selgitati "Postiseadust" ja sellest tulenevaid määrusi, mis hakkasid reguleerima postiteenuse osutajate tegevust

Märts

- 1. märtsiks esitas Sideametile taotluse postiteenuse alase tegevuse alustamise teate registreerimiseks või tegevusloa väljastamiseks 11 ettevõtjat

Aprill

- 5. aprillil sõlmisid Eesti ja Venemaa telekommunikatsiooniadministratsioonid Sideametis koordinatsioonilepped liikuva maaside osas ning uuendasid GSM-sagedusala kasutamise koordinatsioonileppeid
- 23. – 24. aprillini toimus Sideametis liiku-

va maaside raadiovõrkude sagedusspektri planeerimisega tegeleva Elektroonilise Side Komitee (FM PT-38) töögrupi alam-töörühma koosolek, kus osalesid 14 Euroopa riigi telekommunikatsioonidministratsioonide, tootjate ning Euroopa Raadiosidebüroo esindajad

- 26. aprillil registreeris Sideamet esimese tegevuse alustamise teate postivaldkonnas. Esimeseks registreeritud postiteenuse osutajaks oli DHL International Eesti AS

Mai

- 17. mai – Rahvusvaheline telekommunikatsioonipäev
- 21. mail kiitis Vabariigi Valitsus heaks mobiilside kolmanda põlvkonna lubade väljastamise operaatoritele avaliku konkursi korraldamise teel
- 25. mail toimus Eurovisiooni lauluvõistlus, kus Sideameti ülesandeks oli raadiosageduste planeerimine, lubade väljastamine, raadioseadmete koostalitusvõime ja häireteta töö tagamine
- 29.-31. maini korraldas Sideamet Tallinas Elektroonilise Side Komitee alam-töörühma (PT4-APRII) koosoleku, millest võtsid osa telekommunikatsioonidministratsioonide esindajad 13 riigist

Juuni

- 5. juunil sõlmisid Eesti ja Läti telekommunikatsioonidministratsioonid Riias koordineerimisleppe raadioringhäälingu raadiosageduste kasutamise tingimuste osas piirialadel
- 18. juunil kirjutasid Euroopa telekommunikatsioonidministratsioonid Maastrich-

tis alla uuele 1,5 GHz sagedusala digitaal-raadiovõrkude planeerimise lepingule

- 20. juunil toimus Sideametis Soome ja Eesti telekommunikatsioonidministratsioonide esindajate vaheline kohtumine, mille käigus sõlmiti koordineerimislepe 410-430 MHz sagedusala kasutamise kohta
- 28. juunil registreeris Sideamet sertifitseerimise riiklikus registris esimese ajatempiteenuse osutajana AS-i Cybernetica

Juuli

- 1. juuliks esitasid telekommunikatsioonoperaatorid Sideametile andmed olulise turujõuga ettevõtja määramiseks telekommunikatsiooniturul
- 16. juulil väljastas Sideamet AS-ile Eesti Post viieks aastaks universaalse postiteenuse osutamiseks tegevusloa; registreeriti ka AS-i Eesti Post tegevuse alustamise teade nende postiteenuste osutamiseks, milleks tegevusluba vaja ei ole
- 21. juuliks pidid kaabelleviteenuse osutajate ja tarbijate vahelised lepingud olema vastavusse viidud "Kaabelleviseadusega", Sideamet alustas nende lepingute kontrollimist

August

- 1. augustist laienes oluliselt raadiosaateseadmete loetelu, mille sissetoomisel Eestisse ei ole enam vaja tolli eriluba, samuti muutus raadiosaateseadmete sisse- ja väljaveo kord
- 7.-10. augustini toimunud Erna retkel aitas Sideamet tagada häireteta raadioside
- 16. augustil tegi Riigikohus lõpliku otsuse

Sideameti poolt 27. detsembril 2000. aastal telekommunikatsioonituru avamiseks tehtud ja AS-i Eesti Telefon poolt vaidlustatud ettekirjutuste kohta, millega Sideamet kohustas AS-i Eesti Telefon muutma sidumistingimusi ja rakendama kulupõhiseid sidumisteenuse tasusid, lõpetama sidumisteenuse tasudes kõnealustustasu eristamise ning sidumisteenuse tasude eristamise sõltuvalt sidumispunkti läbiva sõnumi sisust. Riigikohus leidis, et ettevõtja poolt esitatud kassatsioonikaebus ei olnud põhjendatud ning jättis selle menetluse võtmata.

- 26. augustil alustas Sideamet olulise turujõuga ettevõtjate sidumisteenuste tasude arvestamise uue meetodika ja FC-LRAIC kuluarvestussüsteemi alt-üles mudeli väljatöötamist koostöös Taani ettevõtte Andersen Management International AS-i ekspertidega
- 30. augustil kirjutasid Eesti, Valgevene, Soome, Läti, Leedu, Poola, Venemaa ja Ukraina Leedus, Nidas alla digitaaltelevisioonikanalite 61-69 kasutamise regionaalsele koordinaatsioonikokkuleppele

September

- 10. septembril korraldas Sideamet raadiosaateseadmete tarnijatele teabepäeva teemal "Raadiosaateseadmete sissevedu Eesti tolliterritooriumile"
- 11. septembril lõppes osapoolte kokkuleppel AS-i EMT ja Sideameti vaheline kohtuvaidlus. AS EMT võttis tagasi oma kaebuse Sideameti 2001. aasta otsuse suhtes tunnistada AS EMT 2002. aastaks olulise turujõuga ettevõtjaks üldkasutataval mobiiltelefoniteenuseturul
- 23. septembrist 18. oktoobrini toimus Ma-

rokos, Marrakechis Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu 16. täievoliline konverents, kus osales üle 150 riigi ning mitmed telekommunikatsioonitööstuse organisatsioonid. Eestit esindas Marokos 7-liikmeline delegatsioon, kuhu kuulusid ka Sideameti ametnikud

Oktoober

- 1. oktoobril sõlmisid AS Eesti Telefon ja OÜ Eleks Telefon omavahelise juurdepääsu lepingu ning lõpetasid õigusaktide rikkumise telekommunikatsiooniteenus osutamisel
- 9. oktoober – Rahvusvaheline postipäev
- 15. oktoobril liitus Eesti Euroopa ühtse raadiosageduste andmebaasiga
- 21. oktoobril registreeris Sideamet sertifitseerimise riiklikus registris teise ajatempliteenus osutajana AS-i Sertifitseerimiskeskus
- 27. oktoobril hakkas kehtima majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus numeratsioonivahemike kasutamise lubade väljastamise kohta 100 numברי kaupa numeratsiooniresursi efektiivsemaks kasutamiseks
- 29.-31.oktoobrini toimus Rahvusvahelise Postiliidu postivaldkonna strateegia alane konverents Šveitsis, Genfis

November

- 1. novembril jõustus Eesti numeratsiooniplaan, mille eesmärgiks on numbrite vabimiskorra ühtlustamine ja suunakoodideta ehk suletud numeratsiooniplaanile üleminek

- 4.-8. novembrini toimus järjekordne Ülemaailmse Raadioside Konverentsi ettevalmistuskoosolek Itaalias, Perugias
- 18. novembril kirjutasid Eesti, Soome ja Venemaa telekommunikatsiooni- ja meredministratsioonid alla kolmepoolsele meresidealasele koordineerimisleppele
- 18. novembril tunnistas Sideamet 2003. aastaks olulise turujõuga ettevõtjateks AS-i Eesti Telefon üldkasutataval telefoniteenuseturul, üldkasutataval püsiliiniteenuseturul ja üldkasutataval sidumisteenuseturul ning AS-i EMT üldkasutataval mobiiltelefoniteenuseturul
- 21.-22. novembrini osales Sideamet Euroopa Sõltumatute Regulaatorite Ühenduse teisel plenaaristungil Helsingis

Detsember

- Detsembris kutsusid Euroopa Regulaatorite Grupp ja Raadiospektripoliitika Grupp Sideameti osalema ühenduste töös alates 2003. aastast

Lühendid

CEPT – *European Conference of Postal and Telecommunications Administrations*
Euroopa Posti- ja Telekommunikatsiooni Administratsioonide Konverents

CERP – *European Committee for Postal Regulation*
Euroopa Postside Komitee

CT1, CT2 – *Cordless Telephone*
juhtmeta telefoni standard

DECT – *Digital Enhanced Cordless Telecommunications*
juhtmeta telefoni standard

EBU – *European Broadcasting Union*
Euroopa Ringhäälingu Liit

ECC – *Electronic Communications Committee*
Euroopa Elektroonilise Side Komitee

EFIS – *European Frequency Information System*
Euroopa raadiosageduste infosüsteem

EL – *European Union*
Euroopa Liit

ENUM – *Internet Telephone Numbering System*
telefoninumbrite domeeninimedeks ülekande protokoll

ERG – *European Regulators Group*
Euroopa Regulaatorite Grupp

ERM – *Electromagnetic Compatibility and Radio Spectrum Matters*
elektromagnetilise ühilduvuse ja raadiospektrite standardite väljatöötamise tehniline komitee

ERO – *European Radiocommunications Office*
Euroopa Raadiosidebüroo

ETNS – *European Telephony Numbering Space*
Euroopa telefoninumeratsiooni süsteem

- ETSI** – *European Telecommunications Standards Institute*
Euroopa Telekommunikatsiooni Standardite Instituut
- FL-LRAIC bottom-up** – Forward Looking Long Run Average Incremental Cost
olulise turujõuga ettevõtjaks tunnistatud üldkasutatava telefonivõrgu operatori sidumisteenuste tasude arvutamise kuludest alt-üles lähtuv meetodika
- FM PT-38** – liikuva maaside raadiovõrkude sagedusspektri planeerimisega tegelev Elektroonilise Side Komitee alamtöörühm
- HAREC** – *Harmonized Amateur Radio Examination Certificate*
rahvusvaheline raadioamatööri tunnistus
- IETF** – *Internet Engineering Task Force*
Interneti tehniline operatiivkogu
- IRG** – *Independent Regulators Group*
Euroopa Sõltumatute Regulaatorite Ühendus
- ITL** – Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooniettevõtjate Liit
- ITU** – *International Telecommunication Union*
Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit
- NATO** – *North Atlantic Treaty Organization*
Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon
- PT4-APRII** – Elektroonilise Side Komitee alamtöörühm
- RIPE NCC** – *Réseaux Internet Protocol Européennes Network Coordination Center*
Euroopa interneti protokollide võrgu koordinatsioonikeskus
- RSPG** – *Radio Spectrum Policy Group*
Raadiospektripoliitika Grupp
- TETRA-võrk** – *Terrestrial Trunked Radio*
liikuva maaside operatiiv-raadiosidevõrk
- UPT** – *Universal Personal Telecommunication*
universaalne personaalne telekommunikatsiooniteenus
- UPU** – *Universal Postal Union*
Rahvusvaheline Postiliit

VoIP– *Voice over Internet Protocol*
interneti protokollil põhinev kõnesideteenus

WRC– *World Radio Conference*
Ülemaailmne Raadioside Konverents

VTS/VTMIS– *Vessel Traffic System/Vessel Traffic Management and Information System*
laevaliikluse juhtimise ja kontrollimise süsteem

Sisukord

Peadirektori pöördumine	1
Sideameti tutvustus	3
Telekommunikatsioon: konkurents	6
Telekommunikatsioon: numeratsioon	15
Telekommunikatsioon: raadioside	20
Telekommunikatsioon: seadmed	28
Postside	33
Kaabellevi	39
Digitaalalkiri	42
Organisatsioon	44
Tähtsündmused 2002	49
Lühendid	53

Toimetaja: Ave Reinson
Keeletoimetaja: Marge Ensling
Kunstnik: Sirje Rump
Fotod: Ardo Kaljuvee
Küljendus: AS Stilett
Trükkimine: OÜ Vali Press

Ädala 2, 10614 Tallinn

telefon: (0) 693 1154

faks: (0) 693 1155

e-post: sideamet@sa.ee

www.sa.ee